سلسلة متون معهد السُّنّة–اللغة التتارية – رقم (1)
النسخة الأولى (1443)

معهد السنة
As-Sunnah College

تفسير

الفاتحة وآية الكرسي وقصار السور

Фатихə сүрəсе, аятел көрси һəм кыска сүрəлəрнең тəфсире

هيثم سرحان حفظه الله

بسم الله الرحمن الرحيم

سورة الفاتحة

“Фатиха” сүрәсе аңлатмасы(сүрә Мәккәдә иңгән)

﴿بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ ١ ٱلۡحَمۡدُ لِلَّهِ رَبِّ ٱلۡعَٰلَمِينَ ٢ ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ ٣ مَٰلِكِ
يَوۡمِ ٱلدِّينِ ٤ إِيَّاكَ نَعۡبُدُ وَإِيَّاكَ نَسۡتَعِينُ ٥ ٱهۡدِنَا ٱلصِّرَٰطَ ٱلۡمُسۡتَقِيمَ ٦ صِرَٰطَ
ٱلَّذِينَ أَنۡعَمۡتَ عَلَيۡهِمۡ غَيۡرِ ٱلۡمَغۡضُوبِ عَلَيۡهِمۡ وَلَا ٱلضَّآلِّينَ ٧﴾

(1) Рәхмәтле һәм Рәхимле булган Аллаһның исеме белән.

(2) Барча мактау галәмнәрнең Раббысы (Тәрбиячесе һәм Хуҗасы) булган Аллаһка тиешле.

(3) Ул – Рәхмәтле, Ул – Рәхимле!

(4) Ул – Кыямәт көненең Патшасы.

(5) Сиңа гына гыйбәдәт кылабыз һәм Синнән генә ярдәм сорыйбыз.

(6) Син безне туры юлга бастыр.

(7) Ул юл, Синең тарафыңнан нигъмәтләндерелгән бәндәләреңнең юлы булсын, Ачуың төшкән һәм адашканнарның юлларыннан булмасын.

---

(1) Бу сүзләр: “Мин Аллаһ исеме белән башлыйм”, - дигәнне аңлата. Әлеге сүзтезмәнең лексик мәгънәсеннән шул аңлашыла: Аллаһ исеме Аллаһ Тәгаләнең барлык күркәм исемнәрен дә үз эченә алган. Аллаһ – әлеге исемнәрнең берсе, ул: “Иләһләштерелгән һәм табына торган, Үзенең камил һәм саф иләһи сыйфатлары сәбәпле табынырга лаек булган Бердәнбер Иләһ”, -

дигәнне аңлата. Рәхмәтле һәм Рәхимле дигән күркәм исемнәре Аның Үзе бар кылган бар нәрсәләргә, бар тереклеккә Бөек шәфәгатьче булуын раслый. Аллаһның тулы дәрәҗәдәге рәхим-шәфкатенә бары пәйгамбәрләр һәм рәсүлләр юлыннан баручы, Аннан чын курку белән куркучы коллары гына лаек булачак. Ә башка тереклек ияләре исә Аның рәхим-шәфкатенең бары тик бер өлешен генә алачаклар. Шуны белергә кирәк: хак галимнәр беравыздан Аллаһка һәм аның иләһи сыйфатларына ышанырга кирәклек хакында әйтәләр иде. Аллаһ Тәгалә - Рәхмәтле һәм Рәхимле, ягъни Ул Үзенең колларында чагылыш тапкан рәхим-шәфкатькә ия. Барлык яхшылыклар һәм байлыклар – Аның мәрхәмәте һәм рәхимлелегенең бер чагылышы булып тора. Шуны ук Аллаһның башка исемнәре хакында да әйтергә була. Ул һәрнәрсәне белүче, ягъни һәрнәрсә хакында да Аның гыйлеме бар. Ул куәтле, ягъни Аның бар нәрсәгә дә көче җитә...

(2) Бу – иләһи сыйфатлары һәм гаделлеге яки рәхимлелеге сәбәпле кылыначак гамәлләре өчен Аллаһка мактау сүзләре. Барча мактау бары Аңа гына һәм Ул моңа тулысынча лаек. (3)Ул Берүзе генә бар дөнья өстеннән хакимлек итә. Бу дөньяга Аллаһның Үзеннән кала бар нәрсә дә керә. Ул галәмнәрне бар кылды, анда тереклек итүчеләргә яшәү өчен барлык шартларны да тудырды, күптөрле байлыклар бирде. Әгәр элеге нигъмәтләр юкка чыкса, бер тереклек иясе дә хәтта мизгел дә яши алмас иде.Тереклек ияләренә бирелгән барлык нигъмәтләр - Аллаһ Тәгаләнең бүләге. Аллаһның хакимлеге ике төрле була: гомуми һәм шәхси. Аллаһ Тәгалә тереклек ияләрен бар кылды, ризык бирде, аларга туры юлны күрсәтте – шушы нигъмәтләр сәбәпле кеше үзенең бу дөньядагы тормышын көйли, җайлый ала. Бу *гомуми хакимлекнең чагылышы. Ә шәхси хакимлек шунда чагыла:* Аллаһ Үзенең яраткан колларын тәкъвалык рухында тәрбияли, аларга иманнарын үстерергә һәм камилләштерергә ярдәм итә, туры юлдан тайпылдырырга һәм Үзеннән ерагайтырга мөмкин булган бар нәрсәләрдән саклый. Шәхси хакимлекнең мәгънәсе шунда: Аллаһ Үзенең колларына изгелекләр эшләү юлын җиңеләйтә, барлык начарлыклардан саклый. Бәлки шуңа, пәйгамбәрләр үзләренең догаларында Аллаһны үзләренең

Раббылары дип атаганнар. Аларның барлык омтылышлары да фәкать Аллаһ Тәгаләнең шәхси хакимлеге белән генә бәйле булган. Бу вәхийдә Аллаһ Тәгалә Үзен Галәмнәрнең Хуҗасы дип атаган һәм шуның белән бары тик Үзенең генә бу дөньяны яралтучы, аның белән идарә итүче һәм нигъмәтләндереп торучы булуын ассызыклаган. Ул бай һәм Үзе халык кылган нәрсәләрдә мохтаҗ түгел. Киресенчә, халык кылынган бар нәрсә дә Аңарда мохтаҗ һәм һәрьяклап Аңа бәйле.

(4) Хаким – ул тәхеткә ия булып, хакимлек иткән, шул сәбәпле боерырга һәм тыярга, бүләк бирергә һәм җәзаларга, үз кул астындагылар белән тулы хакимлек итәргә хаклы булган Зат. Хакыйкый хакимлекнең Кем кулында булуы Җәза көнендә билгеле булачак. Бу Кыямәт көнен билгеләүче эпитетларның берсе, бу көндә кешеләр яман яки изге гамәлләре өчен билгеләнгән җәзаны алырлар. Нәкъ менә шушы көндә Аллаһның хакимлеге, гаделлеге һәм хикмәтенең камиллеге ачык күренер. Аларның барысы да элек булган нәрсәләрен югалтырлар. Патшалар һәм аларның ялчылары, коллар һәм иреклеләр – аларның барысы да Аллаһ каршында тигез булыр, Аның кодрәтенә һәм Бөеклегенә буйсыныр. Алар Аның хөкемен көтәр, Аның бүләген теләр, җәзасыннан куркыр. Менә ни өчен Раббыбыз Аллаһ Үзен Кыямәт көненең Патшасы дип атаган, гәрчә Аның хакимлеге барлык чорларга таралса да.

(5) Гарәп теленең грамматикасына күз салыйк: әгәр алмашлык фигыль алдында килсә, эш-хәрәкәт бары тик телгә алынган затка (һич тә башка затларга түгел) мөнәсәбәтле рәвештә генә үтәлә. Шуңа күрә тикшерелә торган аять без башка затларга түгел, бары тик Сиңа гына гыйбадәт кылабыз һәм башка затлардан түгел, ә бары тик Синнән генә ярдәм сорыйбыз, дигән мәгънәдә килә. Гыйбадәт кылу ярдәм сорауга караганда алданрак телгә алынган, һәм бу шәхсине гомумигә кертүнең мисалы булып тора, чөнки санап киткән вакытта гомумине шәхсигә караганда иртәрәк телгә алу кабул ителгән. Шулай ук сүзләрнең мондый тәртибе Аллаһ Тәгаләнең хакы, Аның колларының хакына караганда өстенрәк булуына да ишарәли. *Гыйбадәт кылу - ул калеб белән дә, тән белән дә кылына торган Аллаһ сөйгән һәм хуплаган барлык сүзләрне һәм гамәлләрне үз*

эченә алган төшенчә. Ярдәм сорау – Аллаһ Тәгаләгә яхшылыклар белән бүләклә, явызлыклардан сакла, дип, һичшиксез кабул булуына ышаныч белән сугарылган дога белән мөрәҗәгать итү. Нәкъ менә гыйбадәт һәм ярдәм сорап дога кылу мәңгелек бәхеткә ирешүнең һәм барлык начарлыклардан котылуның ышанычлы ысулы булып тора. Шулардан башка бүтән юллар юк. Гыйбадәтнең дә асыл мәгънәсе шунда: ул бары тик Аллаһ ризалыгы өчен һәм пәйгамбәребез (Аллаһның аңа рәхмәте һәм сәламе булсын) күрсәтмәләренә муафыйк рәвештә үтәлергә тиеш. Әлеге ике шарттан башка һичбер гыйбадәтнең дә мәгънәс юк. Ярдәм сорап дога кылу – гыйбадәтнең бер формасы булып торса да, Аллаһ Тәгалә аның хакында аерым искә алды, чөнки нинди генә гыйбадәт башкармасын, Аллаһның колы үзенең Раббысының ярдәменә мохтаҗ. Алланың ярдәменнән башка кеше һич тә Аның кушканнарын төзек рәвештә үти, ә тыйганнарыннан тулы рәвештә тыела алмый.

(6) Бу безгә туры юлны күрсәт, шуңа күндер һәм шул юлдан тайпылмаска ярдәм ит дигәнне аңлата. Әлеге туры юл Аллаһка алып бара һәм Җәннәттә тәмамлана, ә ул юлны бары тик хаклыкны таныган һәм гамәлне шуның нигезендә башкарган кеше генә үтә ала. Ул шулай ук безне туры юлга күндер һәм шул юлдан тайпылдырмыйча алып бар дигәнне дә аңлата. Беренчесе Ислам динен кабул итеп башка барлык диннәрдән ваз кичүне, икенчесе Ислам дине кануннарын өйрәнү һәм алар нигезендә гамәл кылу дигәнне аңлата. Бу дога динебездәге иң файдалы, үтә тирән мәгънәле догаларның берсе. Аллаһ кешеләргә әлеге сүзләр белән намазның һәр рәкәгатендә Үзенә ялваруны йөкләгән, чөнки һәр кеше Аллаһның ярдәменә мохтаҗ.

(7) Туры юл – ул Аллаһ Тәгалә риза булган кешеләр – пәйгамбәрләр, тәкъва мөэминнәр, шаһитләр һәм изгеләр юлы. Ул – хакны аңлап та, аннан йөз чөергән һәм шул сәбәпле Аллаһның ачуын алган кешеләр юлы түгел. Яхудиләрнең һәм башка халыкларның язмышы әнә шундый булды. Һәм бу насаралар һәм башка үзләренең наданлыклары һәм саташулары аркасында хаклыктан йөз чөерү сәбәпле адашкан халыкларның да юлы түгел.

Кыска булуына карамастан, бу сүрә Корънннең башка сүрәләрендә булмаган мәгънәне үз эченә алган. “Галәмнәрнең Раббысы” дигән сүзләрдә бер Аллаһның Раббылыгына иман китерү формалашкан. Аллаһның гыйбадәткә лаеклы икәнлегенә иман китерү “Аллаһ” сүзендә һәм “Сиңа гына гыйбәдәт кылабыз һәм Синнән генә ярдәм сорыйбыз” аятендә чагыла. Ә Аллаһның күркәм исем-сыйфатларына иман китерү исә “Барча мактау Аллаһка тиешле” сүзләреннән килеп чыга, бу хакта инде алдарак әйтелде. Ул Үзе һәм пәйгамбәребез (Аллаһның аңа сәламе һәм рәхмәте булсын) сыйфатлаган Аллаһ Тәгаләнең барлык исем-сыйфатларына иман китерүне күздә тота. Шул ук вакытта Аллаһның исем-сыйфатларын аларның асыл мәгънәсеннән мәхрүм итәргә һәм мәхлукларның сыйфатларына тиңләргә ярамый. Әлеге сүрәдә шулай ук Мөхәммәднең пәйгамбәрлек миссиясе дә исбатлана, ул “Син безне туры юлга бастыр” сүзләрендә чагылыш таба. Әйе, әгәр пәйгамбәр җибәрелмәгән булса, бу мөмкин хәл булмас иде. “Ул – Кыямәт көненең Патшасы” сүзләре исә кешеләр үзләренең кылган гамәлләренә карата җәзаларын һичшиксез алачакларына ишарәли. Һәм бу җәза гадел булачак. Әлеге сүрә шулай ук кадаритлар и джәбритләр карашларының хаталы булуын да фаш итә, чөнки биредә, кешеләрнең сайлап алу хокукы булуына карамастан, бар нәрсә дә Аллаһ язганча булуы хакында раслана. Моннан тыш, бу сүрәдә динсезләр һәм адашкан агымнарның карашлары кире кагыла, чөнки “Син безне туры юлга бастыр” сүзләре мөселманнарны хакыйкатьне танып белергә һәм хакыйкать нигезендә гамәл кылырга чакыра. Динсезләр, дингә яңалык кертүчеләр, адашучыларга килгәндә исә, аларның һәрберсе хакыйкатьтән йөз чөерә. Моның белән беррәттән, әлеге сүрәдә Аллаһ Тәгаләгә ихлас табынуга һәм ярдәм сораганда бары тик Аңа гына мөрәҗәгать итүгә чакыру да бар. “Сиңа гына гыйбәдәт кылабыз һәм Синнән генә ярдәм сорыйбыз” сүзләренең мәгънәсе дә шуннан гыйбарәт. Мактау исә бары Аллаһка, Галәмнәрнең Раббысына гына тиешле!

آية الكرسي
“Аятелкөрси”нең аңлатмасы

﴿ٱللَّهُ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ ٱلۡحَيُّ ٱلۡقَيُّومُۚ لَا تَأۡخُذُهُۥ سِنَةٞ وَلَا نَوۡمٞۚ لَّهُۥ مَا فِي ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَمَا فِي ٱلۡأَرۡضِۗ مَن ذَا ٱلَّذِي يَشۡفَعُ عِندَهُۥٓ إِلَّا بِإِذۡنِهِۦۚ يَعۡلَمُ مَا بَيۡنَ أَيۡدِيهِمۡ وَمَا خَلۡفَهُمۡۖ وَلَا يُحِيطُونَ بِشَيۡءٖ مِّنۡ عِلۡمِهِۦٓ إِلَّا بِمَا شَآءَۚ وَسِعَ كُرۡسِيُّهُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضَۖ وَلَا يَـُٔودُهُۥ حِفۡظُهُمَاۚ وَهُوَ ٱلۡعَلِيُّ ٱلۡعَظِيمُ ٢٥٥﴾ [البقرة]

" Аллаһ! Аннан башка гыйбадәткә лаеклы зат юк. Ул — мәңге Тере.Ул — барча тереклекне, яшәешне Барлап торучы. Аны беркайчан йокымсырау басмас. Ул беркайчан да йокыга китмәс. Күкләрдәһәм җирдә булган һәрнәрсә — Аныкы. Ул һәрнәрсәне юктан бар итте һәм Ул — аның Хуҗасы. Кем Кыямәт көнендә, Аның каршысында торганда, Аның рөхсәтеннән башка берәрсе өчен шәфәгать кыла алыр икән? Юк, Аның рөхсәтеннән башка берсе дә шәфәгать кыла алмас, берәү дә башканы яклап сүз әйтергә кыймас. Ул һәрнәрсәнең үткәнен дә, киләчәген дә, дөньядагысын да, Ахирәттәгесен дә белә. Тик, алар гына, Аның иксез-чиксез гыйлеменнән, Ул Үзе теләп аларга белгерткән нәрсәдән башканы белмиләр, чолгап ала алмыйлар. Аның көрсие — тәхете янындагы аяк кую урыны — күкләрне һәм җирне үз эченә алды. Шул күкләрне һәм җирне, күктә һәм җирдә булган һәрнәрсәне саклау Аның өчен бер дә авырлык китерми, Аны бер дә мәшәкатьләндерми.Ул — бар нәрсәдән дә Югары. Ул —һәрнәрсәдән дә Бөек”.

Пәйгамбәребез Мөхәммәд (Аллаһның аңа рәхмәте һәм сәламе булсын) әйтте: “Бу – Коръән аятьләренең иң бөеге, чөнки ул тәүхидне һәм Аллаһ Тәгаләнең чиксез исем-сыйфатларын үз эченә алган». Аллаһ барлык иләһи исем-

сыйфатларга да ия, һәм иләһләштерү өчен дә һәм табынырга лаеклы булган да Бердәнбер зат булып тора, шуңа күрә башка мәхлукларны иләһләштерү дөрес түгел һәм файдасыз. Тере – Аллаһның күркәм исемнәренең берсе. Аллаһ Үзендә тормыш, яшәү билгеләренең (Аның асылы белән бәйле булган ишетү, күрү, бөеклек, ихтыяр һәм башка шундый сыйфатлар) барысын да берләштерә дигәнне аңлата ул. Тормышны куәтләүче – Аллаһның тагын бер күркәм исеме – Аллаһ иң камил эшләрне башкара дигәнне аңлата. Ул Мохтаҗсыз Хаким, Ул Үзенең мәхлукларында мохтаҗ түгел, Ул аларны барлыкка китерә, аларның яшәешендә ярдәм итә һәм барлык кирәкле нәрсәләр белән тәэмин итә. Аллаһның камил яшәеше һәм мохтаҗсызлыгы шунда чагыла: Аны һичкайчан йокымсорау да, йокы да алмый. Әлеге күренешләр бары мәхлукларга хас: алар арыйлар, аларны йомшаклык һәм көчсезлек баса. Әмма бу күренешләр бөеклеккә, кодрәткә һәм мәһабәтлелеккә ия булган Аллаһка ят. Аллаһ җир һәм күкләр хакимлегенең бары тик Үзендә генә булуын хәбәр итте. Барлык мәхлуклар – Аллаһның коллары, һәм аларның берсе дә бу бәйлелектән котыла алмый. Аллаһ Тәгалә әйтте: ***“Җирдә вә күкләрдә гакыллы зат булса һәммәсе кыямәт көнне кол сурәтендә Аллаһка килер”*** (19:93). Аллаһ Үзенең коллары белән хакимлек итә һәм мөлкәткә, бөеклеккә, куәткә һәм башка Хаким һәм Хөкемдар сыйфатларына ия. Аның рөхсәтеннән башка Аңа беркем дә шәфәгать сорап мөрәҗәгать итә алмый – Аллаһның Хакимлегенең камиллеге дә шунда күренә. Аңа кем өчендер шәфәгать сорап мөрәҗәгать итәргә хаклы иң шөһрәтле мәхлукларның барысы да Аның коллары һәм Аның рөхсәтеннән башка алар кемнедер яклап, Аллаһка шәфәгать сорап мөрәҗәгать итә алмыйдыр. Аллаһ Тәгалә әйтте: “Әйт син аларга: "Шәфәгатьнең барчасы Аллаһка хастыр, Аллаһ Үзе риза булган бәндәләре өчен генә шәфәгать сорап мөрәҗәгать итәргә мөмкинлек бирә, ә Аллаһ бары тик пәйгамбәрләр юлыннан баручы тәүхид әһелләреннән генә риза. Әгәр адәм баласы мондый сыйфатларга ия булмаса, аның шәфәгатьтә һичнинди дә өлеше юк. Шуннан соң Аллаһ Үзенең чиксез һәм бар нәрсәне үз эченә ала торган гыйлеме хакында бәян итте. Әлеге гыйлеме сәбәпле Ул бар нәрсәне дә: киләчәктә, ул нинди генә ерак киләчәк булмасын, мәхлукларны нәрсә көтәсен дә, үткәндә, ул нинди генә ерак үткән булмасын,

мәхлуклары белән ниләр булганны да белеп тора. Аллаһтан һичбер нәрсәне яшереп булмый, Ул бар нәрсәне белә: яшереп эшләгән эшне дә, хәтта калебләрдә яшеренгән серне дә. Мәхлукларга килгәндә исә, алар Аллаһ гыйлеменнән бары тик Ул теләгән нәрсәләрне генә һәм Ул теләгән микъдарда гына белә ала. Ул кешеләрне дин кануннарына һәм галәм законнарына өйрәтте, әмма бу гыйлемләр – Бөек Раббыбызның гыйлеме океанына төшеп югалган бер тамчы су шикелле бик кечкенә, бик нәни генә бер өлеш. Нәкъ менә шуңа күрә дә Аллаһ хакында башка мәхлуклардан яхшырак һәм күбрәк белгән рәсүлләр һәм фәрештәләр әйтәләр иде: ***“Ий һәр кимчелектән пакь булган Раббыбыз! Бездә һич белем юк, мәгәр Син белдергәнне генә беләбез, Син, әлбәттә, һәрнәрсәне белүче, хикмәт белән эш кылучысың”*** (2:32). Шуннан соң Аллаһ, җирне һәм күкләрне чолгап алучы Көрсине шаһит итеп китереп, Үзенең олугълыгы һәм бөеклеге хакында белдерде. Галәмнәрнең билгеләнгән бер тәртибе һәм билгеле бер законнары сәбәпле, Аллаһ җирне вә күкләрне, шулай ук андагы барча мәхлукларны саклап тора. Әмма бу эш Аны һич тә ардырмый, чөнки Аның кодрәте камил, хакимлеге чиксез, ә кануннары зирәклек белән куәтләнгән. Аның тагын бер күркәм исеме – Иң өстенлекле. Ул Үзенең асылы белән мәхлуклардан өстен тора, Аның сыйфатлары өстенлек белән куәтләнгән, Аның өстенлегенә барлык мәхлуклар да буйсына, барлык коллар да Аңа буйсынган. Аллаһның тагын бер исеме – Бөек. Ул үзенә бөеклек, мактау, мәһабәтлелек һәм дан сыйфатларының барысын да туплаган, шул сәбәп аркасында йөрәкләр Аңа карата мәхәббәт, ә калебләр хөрмәт хисе белән тула. Хак гыйлем ияләре яхшы белә: теләсә-кайсы мәхлукның бөеклеге (әлеге мәхлук башкалар арасында иң данлыклы һәм бөеге булса да хәтта) Иң өстенлекле һәм Бөек Раббыбызның бөеклеге каршында бөтенләй әһәмиятсез. Әлеге аять, чыннан да, искиткеч һәм сокландыргыч мәгънәгә ия һәм Коръән аятьләренең иң бөеге дип аталырга лаек. Әгәр кеше аны, мәгънәсенә төшенеп, мәгънәсе хакында фикерләп укыса, аның йөрәге инану, гыйлем һәм иман белән тулачак, шул сәбәпле ул үзен шайтанның явызлыгыннан саклаячак.

سورة الزلزلة

“Әз-Зәлзәлә”сүрәсенең (Җир селкенү. Мәдинәдә иңгән) аңлатмасы

﴿إِذَا زُلْزِلَتِ ٱلْأَرْضُ زِلْزَالَهَا ۝١ وَأَخْرَجَتِ ٱلْأَرْضُ أَثْقَالَهَا ۝٢ وَقَالَ ٱلْإِنسَٰنُ مَا لَهَا
۝٣ يَوْمَئِذٍ تُحَدِّثُ أَخْبَارَهَا ۝٤ بِأَنَّ رَبَّكَ أَوْحَىٰ لَهَا ۝٥ يَوْمَئِذٍ يَصْدُرُ ٱلنَّاسُ أَشْتَاتًا لِّيُرَوْا۟
أَعْمَٰلَهُمْ ۝٦ فَمَن يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُۥ ۝٧ وَمَن يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُۥ
۝٨﴾

Рәхмәтле һәм Рәхимле булган Аллаһның исеме белән!

(1) җир үзенең тетрәү белән тетрәгәч,

(2) һәм җир үзенең эчендәге(үлекләрне, йөкләрне, хәзинәләрне) чыгаргач, (3) һәм кешеләр әйтерләр: "Ни булды бу җиргә", – дип.

(4) Шул көндә җир үзенең өстендә эшләнгән эшләрне сөйләп бирер.

(5) Чөнки Раббың аңа сөйлә, дип әйтер.

(6) Ул көнне кешеләр каберләреннән кубарылып, нинди гамәлләр кылганлыкларына күрер өчен, төркем-төркем булып, хисап бирергә барырлар.

(7) Берәү тузан бөртеге хәтле генә яхшылык кылган булса, аны күрәчәк. (8) һәм берәү тузан бөртеге хәтле гөнаһ эшләсә, аның җәзасын күрер.

(1-3) Аллаһ Тәгалә Кыямәт көнендә булачак вакыйгалар хакында, җирнең үзенең өслегендә булган бөтен нәрсәләр дә җимерелеп беткәнчегә кадәр селкенәчәге турында хәбәр бирә. Ул көндә таулар таралыр, ә калкулыклар җир белән тигезләнер. Бөтен җир калкулыкларсыз һәм иңкүлекләрсез булып

тигезлеккә әверелер. Җир үз астындагы мәетләрне, кайчандыр күмелгән байлыкларны чыгарып атар, шулвакыт кешеләр моны күрерләр һәм: “Җир белән нәрсә булган соң?” – диярләр.

(4-6) Җир галәмнәрдә яшәгән барча мәхлүкның яхшы һәм яман эшләре хакында сөйләр. Ул кешеләрнең гамәлләре хакында иң дөресен һәм чынын сөйләүче шаһитларның берсе булачак. Аллаһ җиргә аның өслегендә булган бар нәрсә хакында сөйләргә кушар һәм ул Аның боерыгын үтәмәскә батырчылык итмәс. Ул көнне кешеләр аерым төркемнәргә бүленәчәк һәм, төркем-төркем булып, җыелу урынына чыгачаклар. Аллаһ аларга кылган гөнаһларын һәм изгелекләрен күрсәтер, һәм аларның барысы өчен дә үз җәзасын билгеләр.

(7-8) Бу тулаем барлык изге һәм начар гамәлләргә дә кагыла, чөнки тузан бөртеге кадәр булган гамәлен күргән кеше, зур гамәлләрен дә һичбер авырлыксыз күрәчәк. Аллаһ Тәгалә әйтте: ***“Кыямәт көнне һәр изге кеше эшләгән изге эшләренең әҗерен хәзерләнеп, алдына куелганын табар. Бозык эшләрне эшләүчеләр дә гөнаһлары алларына куелганны күрерләр. Бу явыз эшләрнең иясе, явыз эшләре белән үзенең арасын бик ерак булуны теләр, ләкин явыз эшләре үзе белән мәңге бергә булыр” (3:30); “Ул көндә һәркемнең гамәл дәфтәре алдына куелыр һәм гөнаһлы кешеләрне дәфтәрләренә язылган гөнаһларыннан куркучы күрерсең һәм әйтерләр: "Безгә һәлакәтлек килде, ни булды бу дәфтәргә, гөнаһларыбызның кечкенәсен дә, зурысын да калдырмаган, мәгәр барын да санаган, язган", – дип. һәм кылган эшләренең җәзасы хәзерләнеп куелган. Раббың һичкемгә золым итмәс”. (18:49).*** Бу әйтелгәннәр кешеләрне, кечкенә генә булсын ул, яхшылык эшләргә һәм, киресенчә, кечкенә генә булсын, явызлык кылудан тыелып калырга өнди.

سورة العاديات

“Әл-Гадият” (чабып баручылар. Мәккәдә иңгән) сүрәсе аңлатмасы

﴿وَٱلۡعَٰدِيَٰتِ ضَبۡحٗا ١ فَٱلۡمُورِيَٰتِ قَدۡحٗا ٢ فَٱلۡمُغِيرَٰتِ صُبۡحٗا ٣ فَأَثَرۡنَ بِهِۦ نَقۡعٗا
٤ فَوَسَطۡنَ بِهِۦ جَمۡعًا ٥ إِنَّ ٱلۡإِنسَٰنَ لِرَبِّهِۦ لَكَنُودٞ ٦ وَإِنَّهُۥ عَلَىٰ ذَٰلِكَ لَشَهِيدٞ ٧ وَإِنَّهُۥ
لِحُبِّ ٱلۡخَيۡرِ لَشَدِيدٌ ٨ ۞أَفَلَا يَعۡلَمُ إِذَا بُعۡثِرَ مَا فِي ٱلۡقُبُورِ ٩ وَحُصِّلَ مَا فِي ٱلصُّدُورِ
١٠ إِنَّ رَبَّهُم بِهِمۡ يَوۡمَئِذٖ لَّخَبِيرُۢ ١١﴾

Рәхмәтле һәм Рәхимле булган Аллаһның исеме белән!

1. ***Тыннары бетеп чабучы атлар белән ант итәм.***

2. ***Дагалары белән ут чыгарып чабучы атлар белән ант итәм.***

3. ***Таң вакытында Аллаһ юлында ашыгып чабучы атлар белән ант итәм.***

4. ***Ул атлар, каты чабулары белән тузан күтәрерләр.***

5. ***дошман өеренең уртасына бәреп керделәр***

6. ***Дөреслектә, кеше үзенең Раббысына шөкер кылмаучы (шөкерсездер).***

7. ***һәм һичшиксез, ул моңа үзе шаһит.***

8. ***хакыйкаттә, адәм баласы дөня малын бик нык ярата.***

9. ***Әллә адәм баласы белмиме, алар каберләреннән кубарылып чыгарылачагын.***

10. ***Күкрәктәге уй-фикерләр ачылгач.***

11. ***дөреслектә Раббылары аларның кылган эшләреннән хәбәрдар икәнен?***

(1-2) Аллаһ Тәгалә атлар белән ант итә, чөнки атлар Аллаһның күркәм галәмәтләрен гәүдәләндерәләр һәм кешеләргә бик зур файда китерәләр. Шул ук

вакытта Ул атларның шундый сыйфатларын ассызыклаган ки, әлеге сыйфатлары белән алар башка хайваннардан күпкә өстенрәк. Алар томырылып чаба һәм аларның сулышлары тыгыла, нәтиҗәдә, күкрәкләреннән гаҗәеп аваз чыга. Аларның тояклары шулкадәр каты, ә җиргә басулары шулкадәр нык ки, алар хәтта тояклары белән ут чыгара.

(3-5) Әлеге сүзләрдән шул ачыклана: һөҗүм, кагыйдә буларак, иртә таңнан башлана. Аллаһ Тәгалә әлеге антларны кешенең Аллаһның кушканнарын үтәүдән һәм яхшы гамәлләр кылудан баш тартуын раслау өчен китерә.

(6) Кешенең табигате шундый: күңеле һәрвакыт аны үзенең вазифаларын, бурычларын тиешле дәрәҗәдә җиренә җиткереп үтәүдән һәрвакыт тотып тора. Кеше ялкау һәм еш кына үзенең матди һәм физик вазифаларын үтәүдән баш тарта. Әлеге кимчелектән бары тик Аллаһ туры юлга күндергән бәндәләр генә азат була ала. Бу кешеләр үзләренең бурычларын төгәл үтиләр һәм чын бөеклеккә ирешәләр.

(7) Кеше – үзенең комсызлыгы һәм шөкерсезлеге шаһиты. Ул моңа каршы да килми һәм аны кире дә какмый, чөнки бу сыйфатлар ачык күренеп тора. Өченче зат алмашлыгы Аллаһка кагыла, дигән фикер бар. Димәк, әлеге аңлатмадан шул килеп чыга: кеше үзенең Раббысына шөкер итми һәм рәхмәтле түгел, һәм Аллаһ моңа шаһит. Әлеге сүзләрдә кешенең һәр гамәленең шаһиты булган Аллаһ Тәгаләгә шөкер итәргә теләмәүчеләр өчен олугъ бер куркыту бар.

(8) Нәкъ менә байлыкны яратуы кешене Аллаһ каршындагы бурычларны үтәмәскә мәҗбүр итә. Ул Аллаһның рәхмәтенә ирешүгә түгел, ә үзенең нәфесен канәгатьләндерүгә өстенлек бирә. Моның сәбәбе исә шунда: кеше Мәңгелек тормыш хакында онытып, үзенең күзаллауларын бу дөньядагы тормыш белән генә чикли.

(9-11) Әлеге сүзләр белән Аллаһ Тәгалә кешеләрне Кыямәт көненнән куркырга чакыра. Әлеге куркыныч көндә Аллаһ мәетләрне терелтер һәм бар кешеләрне гадел хөкем өчен җыяр. Кешенең калебендә яшеренеп яткан барлык изгелекләр һәм начарлыклар, ул көнне аерым-ачык күренәчәк. Яшерен булган нәрсәләр дә ачыкланыр, ә кешеләрнең йөзләрендә кылган эшләре чагылыр. Әлеге гамәлләрнең һәркайсы хакында Аллаһ Тәгалә белер, һәм Ул, һичшиксез, кешеләргә, кылган гамәленә карап, җәзасын билгеләр. Аллаһ Тәгалә Үзенең мәхлуклары кылган гамәлләрне һәрвакыт белеп тора, әмма Ул Кыямәт көнендәге хәбәрдарлыгы хакында аерым әйтте, чөнки гадел хөкем Аның чиксез гыйлеме нигезендә башкарылачак.

سورة القارعة

“Әл-Карига” (Дәһшәтле кыямәт көне. Мәккәдә иңгән) сүрәсе аңлатмасы

﴿ٱلْقَارِعَةُ ①مَا ٱلْقَارِعَةُ ②وَمَآ أَدْرَىٰكَ مَا ٱلْقَارِعَةُ ③يَوْمَ يَكُونُ ٱلنَّاسُ كَٱلْفَرَاشِ
ٱلْمَبْثُوثِ ④وَتَكُونُ ٱلْجِبَالُ كَٱلْعِهْنِ ٱلْمَنفُوشِ ⑤فَأَمَّا مَن ثَقُلَتْ مَوَٰزِينُهُۥ ⑥فَهُوَ
فِى عِيشَةٍ رَّاضِيَةٍ ⑦وَأَمَّا مَنْ خَفَّتْ مَوَٰزِينُهُۥ ⑧فَأُمُّهُۥ هَاوِيَةٌ وَمَآ أَدْرَىٰكَ مَا هِيَهْ
⑩نَارٌ حَامِيَةٌۢ ⑪﴾

Рәхмәтле һәм Рәхимле булган Аллаһның исеме белән!

1. дәһшәтле көн, кыямәт көне!

2. нәрсә ул дәһшәтле көн, кыямәт көне!

3. каян белә идең син кыямәт көнен? Ул кыямәт көненең катылыгы, вә куркынычы ни дәрәҗәдә икәнлеген сиңа кем белдерде?

4. Ул көндә кешеләр тузылган(таралаган) вак күбәләкләр кебек булырлар.

5.һәм таулар тетелгән йон кебек булырлар.

6. кемнең үлчәүе авырырак, булса(саваплы изге намәлләр белән).

7. Ул рәхәт тормышта булыр.

8. Әмма кемнең үлчәү җиңеллерәк юулса (саваплы изге гамәлләре аз булу сәбәпле)

9. Аның анасы Һавийә булыр. (аның сыеныр урыны һавийа булыр)

10. Ул Һавийәнең нәрсә икәнен сиңа нәрсә белдерде?

11. Ул Һавийә кыздырылган уттыр.

---

(1) Бу – Кыямәт көне исемнәренең берсе. Ул Кыямәт көнендә булачак һәм кешеләрнең йөрәкләренә дәһшәтле курку салачак олугъ вакыйгалар белән бәйле. Алга таба Аллаһ Тәгалә әлеге көннең мөһимлеген ассызыклый.

(2-5) Көчле һәм котычкыч курку сәбәпле, кешеләр ут күбәләгенә яки җир буйлап чәчелгән тынгысыз саранчага охшап калырлар. Ут күбәләге – ул төнлә оча һәм башка ут күбәләкләре өерендә тәртипсез рәвештә хәрәкәтләнә торган бөҗәк. Аңы вә гакылы булмау сәбәпле, алар утны күрүгә шунда очалар. Кыямәт көне җитүгә, акыл ияләре булган кешеләр дә шушы гакылсыз бөҗәк халәтендә калырлар. Таулар исә таралган йон шикелле йомшак һәм җиңелгә әверелер. Хәтта җиңелчә генә җил дә аларны күтәреп алып китә алачак, шуңа күрә Аллаһ Тәгалә әйтте: ***“Син урыннарында таза торалар дип уйлаган тауларны ул көндә күрерсең, болытлар кеби күктә очып йөрерләр” (27:88).*** Шуннан соң таулар сибелгән туфракка әверелер һәм эссез юкка чыгар. Шул вакытта үлчәү куелыр, ә кешеләр бәхетлеләргә һәм бәхетсезләргә бүленер.

(6-9) Әгәр үлчәүнең изге эшләр тәлинкәсе гөнаһлы гәмәлләр тәлинкәсеннән авыррак булса, мондый кеше Җәннәт бакчаларында рәхәт чигәчәк. Әгәр дә изгелекләрнең гөнаһ гамәлләр тәлинкәсе авырлыгын басарга көче җитмәсә, бу кешенең барачак урыны Җәһәннәм булачак. “Барачак урын” дигән сүзне аңлату өчен бу аятьтә “умм” (“әни”) дигән гарәп сүзе кулланылган. Бу, әни тәрбиясе кеше тормышының аерылгысыз бер өлеше булган кебек, ут газаплары да гөнаһлы кешеләр яшәешенең аерылгысыз бер өлеше булачак дигәнне аңлата. Менә ни өчен ут газаплары чигүчеләр: ***“Ий Раббыбыз бездән җәһәннәм ґәзабын алгыл, чөнки аның ґәзабы һәлак итүчедер” (25:65),*** - дип әйтәчәкләр. Әмма бу сүз шулай ук “Баш миенең тышчасы” дигәнне дә аңлата, шуңа күрә Коръәнгә аңлатма бирүчеләрнең кайберләре гөнаһ әһелләре Җәһәннәмгә башлары белән түбәнгә атылырлар, дип аңлаталар.

(10) Аллаһ Тәгалә Җәһәннәмнең олугълыгын ассызыклады һәм алдагы аятьтә аны тасвирлады.

(11) Аның кызулыгы бу җирнең ут кызулыгыннан җитмеш мәртәбәгә катырак. Аллаһ безне андый җәзалардан сакласа иде!

سورة التكاثر

“Әт-Тәкәсур” (Арттыру. Мәккәдә ингән) сүрәсенең аңлатмасы

﴿أَلۡهَىٰكُمُ ٱلتَّكَاثُرُ ١ حَتَّىٰ زُرۡتُمُ ٱلۡمَقَابِرَ ٢ كَلَّا سَوۡفَ تَعۡلَمُونَ ٣ ثُمَّ كَلَّا سَوۡفَ
تَعۡلَمُونَ ٤ كَلَّا لَوۡ تَعۡلَمُونَ عِلۡمَ ٱلۡيَقِينِ ٥ لَتَرَوُنَّ ٱلۡجَحِيمَ ٦ ثُمَّ لَتَرَوُنَّهَا عَيۡنَ ٱلۡيَقِينِ
٧ ثُمَّ لَتُسۡـَٔلُنَّ يَوۡمَئِذٍ عَنِ ٱلنَّعِيمِ ٨﴾

Рәхмәтле һәм Рәхимле булган Аллаһның исеме белән!

1. ***Арттыруга хирыслылыгыз сезне читләшдерде.***
2. ***Каберләргә кергәнчегә хәтле***
3. ***Юктыр, тиздән беләчәксез***
4. ***Соңыннан Тагын бер юктыр! тиздән беләчәксез***
5. ***Юктыр! Әгәр дә сез тәгаен белсәгез иде***
6. ***Сез, әлбәттә, җәһәннәмне күрәчәксез.***
7. ***Соңыннан тәгаен аны үз күзләрегез күрәчәксез.***
8. ***Соңыннан сез ул көнне нигмәтләр турында һичшиксез соралачак***

(1-2) Аллаһ Тәгалә колларын, бер Аллаһка гына гыйбадәт кылудан баш тартып, Аңа башка иләһләрне тиңдәш кылганнары, әлеге иләһләрне бер Аллаһка гына тиешле мәхәббәт белән сөйгәннәре өчен шелтә кылды. Дөнья малын күбәйтергә тырышулары кешеләрне Галәмнәрнең Раббысына ихлас гыйбадәт кылудан читкә тайпылдыра. Аллаһ кешеләрнең нәрсә арттырулары хакында тәгаенләми, шуңа күрә бу аятьтә сүз байлык артыннан куучылар ихлас гамәлләрдән тыш нәрсәләрне ярата, нәрсә белән горурлана – барысы да, бөтен дөнья малы турында да бара: акча, балалар, армия, хезмәтчеләр, җәмгыятьтәге халәт... Әмма дөнья рәхәтлекләре һәм күңел ачулар озакка бармый. Кеше вафат була һәм кабер тормышына күчә. Анда бу кешенең дөньялыкта онытылып

йөрүләре юкка чыга, һәм ул үткәннәрне кире кайтара алмый. Әлеге аять бу тормыш белән Мәңгелек тормыш арасында булган барзах тормышы булуы хакында бәян итә. Ул – Мәңгелек тормыш алдыннан килүче тормыш, шуңа күрә Аллаһ кешеләрнең кабергә керүләре, тик анда мәңгелеккә калмаулары хакында хәбәр бирә. Ә янәдән терелтелгәннән соң, алар кылган гамәлләренең әҗерен алачаклар һәм һич тә бетмәс, калдырып та китә алмас мәңгелек тормышка керәчәкләр.

(3-5) Әгәр сез үзегезне Мәңгелек тормышта ни көткәнен белсәгез, сезнең йөрәкләрегез уяныр иде! Нәфсегез дә, дөнья малын арттыру теләге дә сезне кызыктырмас иде, һәм сез изге гамәлләр кылырга ашыгыр идегез. Ныклы белемегез булмау сезне җәзага алып киләчәк, һәм бу җәзаны сез үз күзләрегез белән күрәчәксез.

(6) Сез янәдән терелүнең шаһитлары булачаксыз һәм имансызлар һәм динсезләр өчен дип әзерләнгән Җәһәннәмне күрәчәксез.

(7) Аллаһ Тәгалә шулай ук әйтте: ***“Гөнаһлы кешеләр утны күргәч, әлбәттә, белерләр анда төшәчәкләрен вә ул уттан котылып барачак җир тапмаслар” (18:53).***

(8) Шуннан соң сез дөньялыкта бүләкләнгән юмартлыклар хакында соралачаксыз. Әгәр алар өчен шөкер итүчеләрдән булып, Аллаһ каршындагы бурычларыгызны үтәгән булсагыз, Ул сезне шул юмартлыкларга караганда да искиткечрәк һәм гүзәлрәк нәрсәләр белән бүләкләр. Әмма әгәр сез дөнья гүзәллекләренә алданып, Раббыгызга шөкер итүчеләрдән булмасагыз, һәм әгәр Ул биргән нигъмәтләрне Аңа каршы килеп гөнаһ гамәлләр өчен куллансагыз, Ул сезне моның өчен җәзалар. Аллаһ Тәгалә әйтте: ***“Кыямәт көнне кәферләр утка күчерелерләр вә әйтелер: "Сез дөнья тереклегендә Аллаһның, күп нигъмәтләре белән файдаланып әмма Ана гыйбадәт кылмыйча кайбер яхшы эшләрегезнең савабын бетердегез, иңде бүген хур рисвай итүче ґәзаб белән җәза ителәсез, җир өстендә хаксыз тәкәбберләнгәнегез һәм чиктән чыгып бозыклык кылганыгыз өчен” (46:20).***

سورة العصر

“Әл-гаср” (Гасыр, заман, вакыт. Мәккәдә иңгән) сүрәсенең аңлатмасы

﴿وَٱلۡعَصۡرِ ١ إِنَّ ٱلۡإِنسَٰنَ لَفِي خُسۡرٍ ٢ إِلَّا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ وَعَمِلُواْ ٱلصَّٰلِحَٰتِ وَتَوَاصَوۡاْ
بِٱلۡحَقِّ وَتَوَاصَوۡاْ بِٱلصَّبۡرِ ٣﴾

Рәхмәтле һәм Рәхимле булган Аллаһның исеме белән!

1. Гасыр белән ант итәмен.

2. Дөреслектә, адәм баласы хәсрәттәдер

3. Иман китереп,изге гамәлләр кылучылардан һәм бер-берсенә хаклык һәм сабырлык белән васыят кылучылардан тыш.

(1-3) Гаср дигән гарәп сүзе көнне һәм төнне билгеләү өчен кулланыла. Моннан шул аңлашыла: Аллаһ Тәгалә, гомумән, вакыт белән ант итә.

Вакыт – ул үлчәү берәмлеге, әлеге үлчәм аралыгында кешеләрнең төрле гамәлләр кылырга мөмкинчелеге бар. Менә ни өчен Аллаһ кешеләрнең табыштан һәм уңыштан коры калып, зыян күрүләрен хәбәр итте. Әлеге зыян авырлыгы буенча төрле дәрәҗәдә булырга мөмкин. Берәүләр бу дөньяда да, вафатларыннан соң да яхшылыктан мәхрүм ителәләр һәм тулаем зыян күрәләр. Мондый гөнаһлы кешеләр Җәннәткә кермиләр, ә Җәһәннәмгә атылалар. Башкалар өлешчә генә зыян күрә. Шуңа күрә Аллаһ туры юлдан баручылардан тыш башка бар кешеләр дә югалту кичерәчәк, дип хәбәр бирде. Ә туры юлдан баручылар исә ошбу дүрт сыйфатка ия: беренчедән, алар Аллаһ иңдергән бар нәрсәгә дә иман китерделәр. Әмма иман гыйлемнән башка була алмый. Гыйлем – иманның мөһим бер өлеше. Гыйлемнән башка иман тулы һәм камил була алмый. Икенчедән, алар изге гамәлләр кылалар. Бу кешенең Аллаһ һәм кешеләр каршындагы бурычларына карый торган тән белән һәм калеб белән кылынучы

бөтен мәҗбүри һәм ихтыяри гамәлләргә дә кагыла. Өченчедән, алар кешеләрне иманга һәм изге гамәлләр кылырга чакыралар һәм аларны һәрчак яхшы гамәлләр кылырга рухландырып торалар. Дүртенчедән, алар кешеләрне Аллаһның кушканнарын сабырлык белән үтәргә, гөнаһлардан ерак булырга һәм кайчак бик авыр һәм ачы булган язмышка сабыр итәргә чакыралар. Беренче ике күрсәтмәне үтәп, кеше үзен тәрбияли. Соңгы икесен үтәп, ул башка кешеләрне тәрбияли. Әлеге дүрт сыйфатны үзендә камилләштергән кеше генә югалтулардан качып, олугъ бәхеткә ирешә ала.

سورة الهمزة

“Әл-Һумәзә” (Сүз йөртүче. Мәккәдә иңгән) сүрәсенең аңлатмасы

﴿وَيۡلٞ لِّكُلِّ هُمَزَةٖ لُّمَزَةٍ ١ ٱلَّذِي جَمَعَ مَالٗا وَعَدَّدَهُۥ ٢ يَحۡسَبُ أَنَّ مَالَهُۥٓ أَخۡلَدَهُۥ ٣ كَلَّاۖ
لَيُنۢبَذَنَّ فِي ٱلۡحُطَمَةِ ٤ وَمَآ أَدۡرَىٰكَ مَا ٱلۡحُطَمَةُ ٥ نَارُ ٱللَّهِ ٱلۡمُوقَدَةُ ٦ ٱلَّتِي تَطَّلِعُ عَلَى
ٱلۡأَفۡـِٔدَةِ ٧ إِنَّهَا عَلَيۡهِم مُّؤۡصَدَةٞ ٨ فِي عَمَدٖ مُّمَدَّدَةِۭ ٩﴾

Рәхмәтле һәм Рәхимле булган Аллаһның исеме белән!

1. Үкенеч вә һәлакәтлектер һәрбер яманлап яла ягучыга.

2. кайсысы мал җыеп аны санап торды.

3. малы аны мәңгеләштерер дип уйлый .

4. Юктыр әлбәттә, җәһәннәм утына ыргытылыр.

5. Сиңа ул җәһәннәмне нәрсә белдерде?

6. Ул Аллаһнуның кабызылган утыдыр.

7. йөрәкләргә үтеп керәдер.

8. дөреслектә аларның өстеннән бикләнгән булыр

9. озын терәүләр белән. (терәтелгән булырлар)

(1-3) Аллаһ Тәгалә Үзенең колларын үзенең эше һәм сүзе белән башкаларны мыскыллап кимсеткән, түбәнсеткән кешеләргә киләчәк зур афәттән һәм каты газаптан кисәткән. “Һүмәзә” (“Хурлаучы, яманлаучы”) дигән гарәп сүзе кешеләрне үз эшләре белән мыскыллаучы яки алардан көлүче, аларга бармак белән төртеп күрсәтүче бөтен кешегә дә кагыла. Ә “лүмәзәһ” («хурлаучы») сүзе башкаларны әшәке сүзләр белән хурлаучыларга кагыла.

Гадәттә, мондый кешеләр байлыкка омтылалар һәм үз рәхәте өчен байлыкларын санарга яраталар, ди Аллаһ. Бу тормышта әлеге шөгыль –

аларның бердәнбер мәшәкате. Алар байлыкларын сәдакага һәм изге максатларга тотарга омтылмыйлар һәм фәкыйрьләргә һәм туганнарына ярдәм итәргә теләмиләр. Аларның тырышлыклары һәм омтылышлары бары тик үз байлыкларын күбәйтүгә генә юнәлтелгән, чөнки алар әлеге байлык гомерләрен озынайтыр, дип ышаналар. Алар комсызлык һәм саранлыкның кешеләр тормышын һәм гаиләләрне җимерүен белмиләр. Ә игелекләр сәбәпле, чыннан да, Аллаһ Үзенең колларының гомерләрен озынайта.

(4-7) Җәһәннәм котычкыч һәм дәһшәтле. Аның ягулыгы кешеләр һәм ташлар булачак, ә ялкыны кешеләрнең тәне аша үтеп кереп, йөрәкләрен көйдерәчәк. Аллаһка карышканнар мәңгелек эсселек хөкем сөргән Җәһәннәмгә атылачак, һәм аларның аннан чыгуга һичбер өмете булмаячак.

(8-9) Җәһәннәмнең капкалары, аның әһелләре чыга алмасыннар өчен, озын баганалар белән бикләнгән һәм терәтелгән булачак. Аллаһ Тәгалә әйтте***: “Әмма имансыз фасыйкларның торачак урыннары уттыр, һәркайчан алар ул уттан чыгарга теләсәләр, алар ул утка эчкәрәк кайтарылырлар вә аларга әйтелер: үзегез ялганга тоткан ут ґәзабын татыгыз, – дип”. (32:20).*** Раббым, мондый газаплардан коткар, ярлыка һәм сакла!

سورة الفيل

“Әл-Фил” (Фил. Мәккәдә иңгән) сүрәсенең аңлатмасы

﴿أَلَمۡ تَرَ كَيۡفَ فَعَلَ رَبُّكَ بِأَصۡحَٰبِ ٱلۡفِيلِ ١ أَلَمۡ يَجۡعَلۡ كَيۡدَهُمۡ فِي تَضۡلِيلٖ
٢ وَأَرۡسَلَ عَلَيۡهِمۡ طَيۡرًا أَبَابِيلَ ٣ تَرۡمِيهِم بِحِجَارَةٖ مِّن سِجِّيلٖ ٤ فَجَعَلَهُمۡ كَعَصۡفٖ
مَّأۡكُولِۢ ٥﴾

Рәхмәтле һәм Рәхимле булган Аллаһның исеме белән!

1. Рабыңның фил хуҗаларын нишләткәнен күрмәдеңмени?

2. Аларның хәйләләрен адашуда калдырмадымы(юкка чыгармадымы)

3. Алар өстенә төркем-төркем кошлар җибәрде.

4. Кошлар аларга кыздырлган ташлар белән аттылар.

5.һәм аларны ашалган саламдай кылды. (бөртеге ашалган, саламы калган игеннәр кебек)

(1-5) Коръәндә сурәтләнгән әлеге вакыйга Аллаһның кодрәтен иң ачык исбатлаучы вакыйга булып тора. Ул олугъ гамәлләр кыла, Үзенең колларын кызгана, тәүхиднең хак булуына, Үзенең илчесенең (Аллаһның аңа рәхмәте һәм сәламе булсын) дөреслегенә кире кагылмаслык дәлилләр китерә. Кәгъбәне җимерергә дип ниятләгән Фил гаскәре белән ниләр булганы хакында уйлан! Җинаять кылучылар әлеге походка яхшылап әзерләнде. Кәгъбәтулланы җимерү өчен алар дәү ана филне әзерләделәр һәм йәмәнлеләрдән һәм хәбәшләрдән торган күпсанлы армия тупладылар. Бу гаскәр шулкадәр куәтле иде ки, гарәпләрнең аңа каршы торырга көчләре житми иде. Гаскәр изге шәһәргә якынлашуга, Мәккә халкы аларгы каршылык күрсәтмәде. Киләчәк коллык һәм җәбер-золымнан куркып, алар Мәккәне калдырып киттеләр.

Шулвакыт Аллаһ дошманнар өстенә кыздырылган ташлар алып килүче кошлар өерен җибәрде. Алар гаскәр өстенә ташлар яудырды, дошманнырның берсе дә исән калмады.

Кинәт бар нәрсә тынды, ә һәлак булган сугышчылар ашалган бөртеклеләр рәвешенә керде. Шул рәвешле Аллаһ дөньяны яманлыктан, әшәкелектән саклап калды һәм дошманнарның явызлыгын үзләренә үк юнәлдерде. Бу вакыйга һәркемгә яхшы таныш. Фил гаскәре Аллаһның илчесе (Аллаһның аңа рәхмәте һәм сәламе булсын) туган елда тар-мар ителде. Әлеге вакыйга исламның килүен алдан хәбәр итте һәм Мөхәммәднең (Аллаһның аңа рәхмәте һәм сәламе булсын) пәйгамбәрлек миссиясенең хак булуы хакында белдерде.

سورة قريش

“Корәеш” (Корәеш кабиләсе. Мәккәдә иңгән) сүрәсенең аңлатмасы

﴿لِإِيلَٰفِ قُرَيۡشٍ ١ إِۦلَٰفِهِمۡ رِحۡلَةَ ٱلشِّتَآءِ وَٱلصَّيۡفِ ٢ فَلۡيَعۡبُدُواْ رَبَّ هَٰذَا ٱلۡبَيۡتِ ٣
ٱلَّذِيٓ أَطۡعَمَهُم مِّن جُوعٖ وَءَامَنَهُم مِّنۡ خَوۡفِۭ ٤﴾

Рәхмәтле һәм Рәхимле булган Аллаһның исеме белән!

1. Кураеш кабиләсенең килешүләре (дуслыклары)өчен.

2. Аларның җәй һәм кыш көннәрендә сәфәрдәге бердәмлекләре өчен.

3. һәм шуңа күрә ошбу йортның (Кәгъбәнең) Раббысына гыйбадәт кылсыннар.

4. Ачлыктан соң аларны ашаткан һәм куркудан коткарган өчен.

(1-2) Күпчелек тәфсир кылучылар фикеренчә, бу сүрә алда китерелгән сүрәнең мәгънә ягыннан дәвамы булып тора. Бу Аллаһ фил гаскәрен корәеш халкының куркынычсызлыгы һәм иминлеге өчен тар-мар иткән, дигәнне аңлата. Моның белән беррәттән, Аллаһ Тәгалә Мәккә халкына кышын Йәмәнгә, ә җәен Шәмгә барып табышлы һәм файдалы сәүдә эшен оештырырга да ярдәм иткән. Ул аларга каршы золымлык кылырга ниятләүчеләрне һәлак итте, шуның белән Кәгъбәне һәм мәккәлеләрне гарәпләр алдында олылады, югары күтәрде. Гарәпләр мәккәлеләргә тирән хөрмәт белән карыйлар иде һәм аларның сәүдә кәрваннарына бер дә комачау итмиләр иде. Менә ни өчен алга таба Аллаһ аларга, күрсәтелгән мәрхәмәте өчен, шөкер итәргә боерды.

(3-4) Кәгъбәнең Раббысына ширек китермәгез һәм үзегезне Аңа гына гыйбадәт кылуга багышлагыз. Ул сезне дөньядагы иң олугъ нигъмәт – ризык һәм иминлек белән нигъмәтләндерде. Бары шул гына да сезгә Раббыгызга шөкер

итүне һәм рәхмәтле булуны йөкли. Аллаһ – һәр нәрсәне халык кылучы, әмма Кәгъбә, башка халык кылынучылар арасында үзенең өстенлеге һәм олугълыгы сәбәпле, аерым урында тора. Раббым, безгә биргән барча нигъмәтләрең өчен мактау сиңа!

سورة الماعون

“Әл-Мәгун” (Сәдака Мәккәдә иңгән) сүрәсе аңлатмасы

﴿أَرَءَيۡتَ ٱلَّذِى يُكَذِّبُ بِٱلدِّينِ ۝١ فَذَٰلِكَ ٱلَّذِى يَدُعُّ ٱلۡيَتِيمَ ۝٢ وَلَا يَحُضُّ عَلَىٰ طَعَامِ
ٱلۡمِسۡكِينِ ۝٣ فَوَيۡلٌ لِّلۡمُصَلِّينَ ۝٤ ٱلَّذِينَ هُمۡ عَن صَلَاتِهِمۡ سَاهُونَ ۝٥ ٱلَّذِينَ هُمۡ
يُرَآءُونَ ۝٦ وَيَمۡنَعُونَ ٱلۡمَاعُونَ ۝٧﴾

Рәхмәтле һәм Рәхимле булган Аллаһның исеме белән!

1. Хисаб һәм җәза көнен, ялганга санаган кешене күрдеңме?

2. Ул ятимне яныннан куар

3. Ач кешене ашатырга өндәми

4. Ни үкенеч намаз укучыларга.

5. Алар намазларыннан гафилләр, (вакытында укымаслар)

6. Укыган намазларын да рия белән укырлар

7. Ул тормыш әйберләрен вакытлыча биреп тормас.

(1-3) Үлгәннән соң торгызылу һәм җәза көнен инкарь иткән, Аллаһның илчеләренә ышанмаган кешеләр хакында уйлан. Үзләренең каты бәгырьле булулары сәбәпле, алар ятимнәрне куалар һәм аларга карата мәрхәмәт күрсәтмиләр. Алар Аллаһтан әҗер алуга өметләнмиләр һәм Аның каты газабыннан курыкмыйлар. Алар кешеләрне фәкыйрь-мескеннәргә сәдака бирергә өндәмиләр, үзләре дә моны эшләмиләр.

(4-5) Биредә сүз намазларына игътибарсыз караган намаз укучылар хакында бара. Вакытында укымау һәм барлык фарызларны да үтәмәү сәбәпле, алар үзләренең намазларын харап итәләр. Моның сәбәбе – Аллаһның кушканнарын игътибарсыз калдырудыр. Алай булмаса, иң мөһим гыйбадәтләрнең берсе

булган намазларын юкка чыгармаслар иде. Нәкъ менә үзләренең намазларына карата игътибарсызлыклары сәбәпле алар шелтәләүгә лаек. Намаз укыганда кылынган хаталарга килгәндә, хатаны һәр кеше ясарга мөмкин. Кайвакыт мондый хәл хәтта пәйгамбәребез Мөхәммәд (Аллаһның аңа рәхмәте һәм сәламе булсын) белән дә була иде.

(6-7) Намазларына игътибарсыз караучыларның йөрәкләрендә кызгану хисе юк, алар рияга һәм икейөзлелеккә бирелүчән. Изге гамәлләрне алар башка кешеләр мактасын өчен эшлиләр. Алар кешеләргә кечкенә генә сәдака бирүдән дә баш тарталар, хәтта бу гамәлне кылганнан аларның байлыклары кимемәсе билгеле булса да. Алар, хәтта кешеләр гадәттә бер-берсенә бушлай бирә торган савыт, чиләк яки балта кебек әйберләрне дә бүләк итәргә яки биреп торырга теләмиләр. Чамадан тыш комсызлыклары сәбәпле, алар кечкенә генә сәдәка бирүдән дә баш тарталар. Ә инде кыйммәте зур булган әйберләр хакында сөйләп тә торасы юк. Әлеге сүрәдә Аллаһ Тәгалә мөселманнарны ятим һәм мескеннәрне ашатырга, башкаларны да моңа чакырырга, намазны төзек тотарга, намаз укыганда да, башка төрле гыйбадәт кылганда да Аллаһ каршында ихлас булырга өндәде. Аллаһ Тәгалә шулай ук кешеләрне изгелекләр кылырга, бигрәк тә сүз савыт, чиләк, китап һәм башка шундыйлар турында барса, бушка ярдәм итәргә рухландырды. Изгелекләр эшләргә саранланган һәркем иң кырыс шелтәгә лаек. Ә бу хакта Аллаһ Тәгалә яхшырак белә.

سورة الكوثر

“Әл-Кәүсәр” (Муллык. Мәккәдә иңгән) сүрәсе аңлатмасы

﴿إِنَّآ أَعۡطَيۡنَٰكَ ٱلۡكَوۡثَرَ ١ فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَٱنۡحَرۡ ٢ إِنَّ شَانِئَكَ هُوَ ٱلۡأَبۡتَرُ ٣﴾

Рәхмәтле һәм Рәхимле булган Аллаһның исеме белән!

1. Без сиңа кәүсәр (күп хәерле нәрсәләр) бирдек.

2. Раббың ризалыгы өчен намаз укы һәм корбан чал!

3. Һичшиксез, сиңа ачу тотучы үзе хәерләрдән мәхрүм ителгән.

---

(1) Без сине мул һәм олугъ нигъмәтләр белән бүләкләдек, шуларның берсе – Җәннәттәге Кәүсәр елгасы. Без сиңа шулай ук озынлыгы һәм киңлеге бер айлык юл озынлыгына тигез булган сулык бүләк иттек. Аның сулары сөттән ак һәм балдан татлырак. Аның әйләнәсендә савытлар куелган һәм ул савытлар үзләренең саннары һәм ялтыраулары белән күктәге йолдызлардан ким түгел. Әлеге сулыктагы суны авыз итәргә рөхсәт ителгән һәркем, моннан соң һичкайчан сусау кичермәс. Шуннан соң Аллаһ Үзенең илчесенә (Аллаһның аңа сәламе һәм рәхмәте булсын) бу нигъмәтләр өчен рәхмәтле булырга боерды.

(2) Аллаһ Тәгалә намазны һәм корбан чалуны аерып алып күрсәтте, чөнки нәкъ менә бу ике гыйбадәт иң яхшы һәм иң мөһим гыйбадәтләр һәм Аллаһка якынаю чаралары булып тора. Намаз гыйбадәтен башкарып, кеше тәне белән дә, калебе белән дә Аллаһ Тәгалә каршында баш ия, Аңа буйсына һәм тулаем Аңа гына булган гыйбадәткә бирелә. Корбан чалып, кеше Аллаһка сайлап алынган һәм кыйммәтле малы ярдәмендә якыная. Ул корбанны, акчасын Аллаһ ризалыгы өчен сарыф итеп, калебенең байлыкка мәхәббәтен һәм байлык белән аерыласы килмәвен җиңеп чала.

(3) Пәйгамбәребез Мөхәммәдкә (Аллаһның аңа рәхмәте һәм сәламе булсын) карата нәфрәт кичергән һәм аны хур итәргә, аның абруен төшерергә теләгән кеше, һичшиксез, үзенә генә зыян сала. Аның гамәлләре файдасыз булачак, ә бу кеше хакындагы яхшы фикерләр кешеләр күңеленнән мәңгегә югалачак. Пәйгамбәребез Мөхәммәд (Аллаһның аңа рәхмәте һәм сәламе булсын) Аллаһның мәхлугы ирешә алырдай хакыйкый камиллеккә иреште. Аның хакында якты истәлекләр, аның артыннан иярүчеләрнең күплеге моңа дәлил булып тора.

سورة الكافرون

“Әл-Кәфирун” (Кәферләр. Мәккәдә иңгән) сүрәсе аңлатмасы

﴿قُلْ يَٰٓأَيُّهَا ٱلْكَٰفِرُونَ ۝١ لَآ أَعْبُدُ مَا تَعْبُدُونَ ۝٢ وَلَآ أَنتُمْ عَٰبِدُونَ مَآ أَعْبُدُ ۝٣ وَلَآ
أَنَا۠ عَابِدٌ مَّا عَبَدتُّمْ ۝٤ وَلَآ أَنتُمْ عَٰبِدُونَ مَآ أَعْبُدُ ۝٥ لَكُمْ دِينُكُمْ وَلِىَ دِينِ ۝٦﴾

Рәхмәтле һәм Рәхимле булган Аллаһның исеме белән!

1. Әйт: "Ий сез кәферләр, (иман китермәгән кешеләр)!

2. Сез гыйбадәт кыла торган сынымнарга мин гыйбадәт кылмыймын.

3. Һәм сез дә мин гыйбадәт кыла торган Аллаһка гыйбадәт кылмыйсыз. 4. һәм мин сезнең гыйбадәт кыла торган сынымнарыгызга гыйбадәт кылучы түгелмен.

5. һәм сез мин гыйбадәт кыла торган Аллаһка гыйбадәт кылучы түгелсез. 6. Сезгә үз динегез, миңа үз динем!

(1-3) Бу – Аллаһтан башка бүтән иләһләргә табынудан җан белән дә, тән белән дә ваз кичәргә боеру. Әй кәферләр! Сезгә бер Аллаһка гына ихластан табыну ят. Сез кылган йолалар ширек булып тора һәм гыйбадәт дип атала алмый.

(4-5) Бу – Аллаһтан башка бүтән иләһләргә табынудан җан белән дә, тән белән дә ваз кичәргә боеру. Әй кәферләр! Сезгә бер Аллаһка гына ихластан табыну ят. Сез кылган йолалар ширек булып тора һәм гыйбадәт дип атала алмый.

(6) Аллаһ Тәгалә Үзенең илчесенә (Аллаһның аңа рәхмәте һәм сәламе булсын): “Әгәр алар сине ялганчы дисәләр, әйт: ***"Миңа үз гамәлем, сезгә дә үз гамәлегез вә сез минем кылган эшемнән бизүчесез, мин дә сез кылган эштән бизүчемен".(10:41),*** - дип әйтергә кушты.

سورة النصر

“Ән-Нәср” (Ярдәм. Мәдинәдә иңгән) сүрәсе аңлатмасы

﴿إِذَا جَآءَ نَصۡرُ ٱللَّهِ وَٱلۡفَتۡحُ ۝١ وَرَأَيۡتَ ٱلنَّاسَ يَدۡخُلُونَ فِي دِينِ ٱللَّهِ أَفۡوَاجٗا ۝٢ فَسَبِّحۡ بِحَمۡدِ رَبِّكَ وَٱسۡتَغۡفِرۡهُۚ إِنَّهُۥ كَانَ تَوَّابَۢا ۝٣﴾

Рәхмәтле һәм Рәхимле булган Аллаһның исеме белән!

1. Аллаһның ярдәме һәм җиңү килгәч

2. шул вакытта күрерсең кешеләрне, төркем-төркем булып Аллаһ дине Исламга керерләр.

3. Раббыңны мактап тәсбих әйт, һәм Аңардан ярлыкауны сора!

4. Дөреслектә Ул тәүбәне кабул итеп гөнаһларны гафу кылучыдыр.

(1-3) Аллаһ Тәгалә Үзенең илчесен (Аллаһның аңа рәхмәте һәм сәламе булсын) яхшы хәбәр белән сөендерде һәм Раббысының биргән вәгъдәсе чынга ашкач, нишләргә кирәклеген өйрәтте. Моның белән беррәттән, Аллаһ Тәгалә мөселманнарның игътибарын әлеге вәгъдәгә Үзе сәбәп булачагына юнәлтте. Әлеге сүрәдә телгә алынган яхшы хәбәр – пәйгамбәргә (Аллаһның аңа рәхмәте һәм сәламе булсын) Аллаһның ярдәм итүе һәм Мәккә шәһәрен алу хакындагы хәбәр ул. Әлеге вакыйгадан соң, кешеләр күпләп ислам динен кабул итә башлыйлар. Аллаһның вәгъдәсе чынга ашты, пәйгамбәребезнең (Аллаһның аңа рәхмәте һәм сәламе булсын) дошманнарыннан булган кешеләрнең күбесе аның яклы һәм аның ярдәмчеләре булды. Менә ни өчен Аллаһ аңа Раббысына шөкер итәргә, Аны мактарга һәм ярлыкау сорарга боерды. Әлеге сүрәдә ике галәмәт бар. Беренчедән, Аллаһ Тәгалә җиңү һәрчак Аның дине ягында булачак, ә Аллаһны мактау һәм ярлыкау сорау җиңүгә ирешүне җиңеләйтер, дип вәгъдә бирде. Нәкъ менә шул рәвешле иман китергән бәндәләр Аллаһка рәхмәтле

булуларын җиткерә алалар. Аллаһ Тәгалә әйтте: ***“Әгәр нигъмәтләремә шөкер итсәгез, нигъмәтемне сезгә арттырырмын, әгәр көферлек кылсагыз, минем ґәзабым бик каты” (14:7).*** Гадел хәлифләр чорында да, аннан соң да хак иман ияләре Аллаһ сүзләренең дөреслеге шаһитлары булдылар. Ислам – күп диннәрнең берсе. Әмма бу хак дингә Аллаһның ярдәме һичкайчан да соңга калмады. Бөтен дөнья буйлап кешеләр исламга килделәр һәм киләләр, һәм мөселманнарның куәте, алар Аллаһ кушканнарга каршы килә башлаганчыга кадәр, нык булды. Менә шул вакытта алар арасында каршылыклар башланды. Әмма ни генә булмасын, мөселман өммәте һәм Аллаһның дине, Аның чиксез, хәтта хыялыбызда да күз алдына китереп булмый торган рәхим-шәфкате астында. Икенчедән, Аллаһ Тәгалә Үзенең илчесенә (Аллаһның аңа рәхмәте һәм сәламе булсын) аның бу дөньядагы тормышы ахырына якынлашуы хакында хәбәр бирде. Шуның белән Ул пәйгамбәребезнең (Аллаһның аңа рәхмәте һәм сәламе булсын) тормышы данлыклы булуын ассызыклады. Аллаһ Тәгалә Үзе дә аның белән ант итте: ***“Ий Лут, синең гомер белән ант итеп әйтәбез, алар шәһвәт исереклеге белән хәйран калып йөриләр, синең нәсыйхәтеңне ишетмәсләр”(15:72).***

Аллаһ Тәгалә барлык иман әһелләренә дә бу тормыштагы гомерләрен намаз вакытларында, олы хаҗ һәм башка шундый гамәлләр кылганда ярлыкау сорау белән тәмамларга васыять итте. Менә ни өчен Аллаһның Аны мактарга һәм ярлыкау сорарга боеруы пәйгамбәребезнең (Аллаһның аңа рәхмәте һәм сәламе булсын) озакламастан вафат булачагына ишарәли иде. Пәйгамбәребез Мөхәммәд (Аллаһның аңа рәхмәте һәм сәламе булсын) Үзенең Раббысы белән очрашуга әзерләнергә һәм үзенең гомерен иң күркәм рәвештә төгәлләргә күрсәтмә алды. Ул иңдерелгән бу вәхийгә буйсынды һәм үлем сәгате килгәнче намаз вакытларында Раббысына дога белән мөрәҗәгать итте: ***«Аллаһ, Раббыбыз! Син пакь, һәм мактау Сиңа! Аллаһ, ярлыка мине!»*** Бу сүзләрне ул бигрәк тә рөкугъ һәм сәҗдә вакытларында кабатлый иде.

سورة المسد

“Әл-Мәсәд (Бау. Мәккәдә иңгән) сүрәсе аңлатмасы

﴿تَبَّتْ يَدَآ أَبِى لَهَبٍ وَتَبَّ ۝١ مَآ أَغْنَىٰ عَنْهُ مَالُهُۥ وَمَا كَسَبَ ۝٢ سَيَصْلَىٰ نَارًا ذَاتَ
لَهَبٍ ۝٣ وَٱمْرَأَتُهُۥ حَمَّالَةَ ٱلْحَطَبِ ۝٤ فِى جِيدِهَا حَبْلٌ مِّن مَّسَدٍۭ ۝٥﴾

Рәхмәтле һәм Рәхимле булган Аллаһның исеме белән!

1. Әбү Ләһәбнең ике кулы корысын һәм һәлак булсын!

2. Аңа ґәзабтан котылырга малы һәм кәсеп иткән нәрсәләре һич файда бирмәде.

3. Тиздән ул Әбү Ләһәб ялкынлы утка кереп янар.

4. хатыны да утка керер утын күтәргән хәлдә.

5. Ул хатынның муенында хөрмә мунчаласыннан булган бау булачак.

(1-5) Әбу Ләхәб Мөхәммәд пәйгамбәрнең (Аллаһның аңа рәхмәте һәм сәламе булсын) әтисе ягыннан абыйсы иде. Ул пәйгамбәребезгә (Аллаһның аңа рәхмәте һәм сәламе булсын) карата көчле нәфрәт утында яна иде һәм аңа күп җәфа-газаплар китерә иде. Әбу Ләхәб имансыз булды һәм туганлык җепләрен сакларга омтылмады. Аллаһ аны бу гамәле өчен кырыс хөкем итте һәм аны Кыямәт көненәчә рисвай итте. Әбу Ләхәбнең ике кулы да корысын! Ул мескен һәм аңа бернәрсә дә файда китерә алмас. Байлык аны бозыклыкка кертте, әмма гадел җәзадан коткарып калмады. Аңарга гадел җәза килгәч, аны бернәрсә дә саклап кала алмас. Җәһәннәм уты аны һәрьяклап камап алыр, ә аның хатыны бу ут өчен утын ташыячак. Ул да Аллаһның илчесенә (Аллаһның аңа рәхмәте һәм сәламе булсын) ачы газаплар китерә һәм үзенең иренә гөнаһлар эшләргә һәм Аллаһ һәм Аның диненә каршы көрәштә ярдәм итә иде. Ул да пәйгамбәребезгә (Аллаһның аңа рәхмәте һәм сәламе булсын) ялалар яга иде һәм бар көченә аңа

зыян китерергә тырыша иде. Җәһәннәмдә ул кешеләр, муеннарына пальма җепселләреннән ишелгән бау тагып, аркаларында утын ташыган кебек, үз гөнаһларының авырлыгын тоячак. Башка аңлатмада исә, ул, муенына пальма җепселләреннән ишелгән бау тагып, үзенең ире өчен утын җыячак, диелә. Бу сүрәдә Аллаһның иң зур, иң бөек галәмәтләренең берсе сурәтләнә.

Ул бу сүрәне Әбу Ләхәб һәм аның хатыны һәлак булганчыга кадәр иңдерә. Ул аларның, һичшиксез, Җәһәннәмгә атылачаклары турында хәбәр бирде. Шуның белән Аллаһ Тәгалә аларның беркайчан да исламны кабул итмәячәкләре хакында алдан әйтте. Чыннан да, бөтенесе дә яшерен һәм ачык булган нәрсәләрне Күрүче Аллаһ әйткәнчә булды.

سورة الإخلاص

“Әл-Ихлас” (Мәккәдә иңгән) сүрәсе аңлатмасы

﴿قُلۡ هُوَ ٱللَّهُ أَحَدٌ ۝١ ٱللَّهُ ٱلصَّمَدُ ۝٢ لَمۡ يَلِدۡ وَلَمۡ يُولَدۡ ۝٣ وَلَمۡ يَكُن لَّهُۥ كُفُوًا أَحَدُۢ ۝٤﴾

Рәхмәтле һәм Рәхимле булган Аллаһның исеме белән!

1. Әйт: "Ул – Аллаһ һич, тиңдәше һәм охшашы булмаган ялгыз бер генә2. Һичнәрсәгә, һичбер мәхлукка ихтыяҗы юк бәлки һәр мәхлукның хаҗәтен үтәүче Аллаһдыр.

3. Ул һичкемне тудырмады һәм һичкемнән тудырылмады.

4. һәм һичкем Аңа тиң булмады.

(1-4) Аллаһ Тәгалә бу сүзләрне аларның хаклыгына ныклы ышану һәм тулы иман белән әйтергә боерды. Моны эшләр өчен кеше бу сүзләрнең хак мәгънәсен белергә тиеш. Аллаһ – Бердәнбер иләһ. Аның күркәм исем-сыйфатлары камил, Аның гамәлләре изге һәм кимчелексез, һәм Аңа охшаган яки Аңа тиң булган бер генә зат та юк. Аның бер мәхлукка да ихтыяҗы юк, һәм күкләрдә вә җирдә яшәүчеләр Аңарга югары дәрәҗәдә мохтаҗ һәм Аңардан ярдәм сорыйлар, чөнки аның барлык сыйфатлары да камил. Ул бар нәрсәдән хәбәрдар, һәм Аның гыйлеме чиксез. Ул сабыр, һәм Аның сабырлыгы чиксез. Ул рәхимле, шәфкатьле, һәм Аның рәхим-шәфкате һәр нәрсәне чолгый. Аллаһның башка сыйфатларына килгәндә дә шулай. Аллаһның камиллеге шунда да күренә: ул тудырмады һәм тумады, шуңа күрә һичкемдә һәм һичнәрсәдә мохтаҗлык кичерми. Аның исемнәре, сыйфатлары һәм гамәлләре мәхлукларның исемнәре, сыфатлары һәм гамәлләренә караганда бик күпкә өстенрәк. Ул – Бөек һәм Күркәм. Шулай итеп, әлеге сүрә тулаем Аллаһның гына иләһи исемнәре һәм сыйфатлары бар дигән тәгълиматны үз эченә ала.

سورة الفلق

“Әл-Фәләкъ” (Таң. Мәккәдә иңгән) сүрәсе аңлатмасы

﴿قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ ٱلْفَلَقِ ۝١ مِن شَرِّ مَا خَلَقَ ۝٢ وَمِن شَرِّ غَاسِقٍ إِذَا وَقَبَ ۝٣ وَمِن شَرِّ
ٱلنَّفَّٰثَٰتِ فِى ٱلْعُقَدِ ۝٤ وَمِن شَرِّ حَاسِدٍ إِذَا حَسَدَ ۝٥﴾

Рәхмәтле һәм Рәхимле булган Аллаһның исеме белән!

1. Әйт: "Мин таңның Раббысына сыенамын

2. Ул яралткан нәрсәләрнең зарарыннан.

3. һәм караңгы төннең зарарыннан

4. төеннәренә өрүче сихерче хатыннар явызлыгыннан, зарарыннан сыгынамын.

5. Һәм көнләшүченең көнләшкән чагындагы зарарыннан”.

(1-5) “Фәләка” (“Яру”) дигән гарәп фигыле, таң җиткәч, нәкъ менә Аллаһ Тәгалә төнге караңгылыкны яруы, шулай ук шытып чыккан вакытларында орлыкларны нәкъ менә Аллаһ Тәгалә яруы хакында ассызыклый. Үзенең колларын кешеләрнең, җеннәрнең, хайваннарның һәм башка мәхлукларның явызлыгыннан һәм әшәкелегеннән Бары Ул гына саклый ала. Аллаһ Тәгалә кайбер мәхлукларның күп явызлык алып килүләре хакында әйтте. Төнлә кешеләрне йокы баса, ә җир өстеннән явыз рухлар һәм зыян салучы җанварлар йөри. Сихерче хатыннар кешеләргә бозым салу өчен төеннәргә өрәләр. Ә көнчеләр кешеләр нигъмәтләрен югалтсыннар иде дип телиләр һәм моңа күп көч куялар. Кешеләрне мөртәтләрнең явызлыгыннан сакларга һәм аларның мәкерлекләрен бетерергә бары тик Аллаһ кына булдыра ала, һәм шуңа күрә һәр кеше Аның саклавы астына сыеныргa тиеш. Көнче кешеләргә шулай ук яман күзле кешеләр дә керә, чөнки күзне бары тик яман холыклы һәм бозык күңелле көнче кеше генә тидерә ала. Шулай итеп, әлеге сүрә мөселманнарны сыену

урынын һәм явызлыктан котылуны Аллаһтан эзләргә өйрәтә. Ул шулай ук сихерчелекнең бар икәнлегенә һәм аның зыяныннан, сихерчеләрнең мәкерлекләреннән Аллаһка сыенып, сакланырга кирәклеккә дәлил булып тора.

سورة الناس

“Əн-Нəс” (Кешеләр. Мәдинәдә иңгән) сүрәсе аңлатмасы

﴿قُلۡ أَعُوذُ بِرَبِّ ٱلنَّاسِ ١ مَلِكِ ٱلنَّاسِ ٢ إِلَٰهِ ٱلنَّاسِ ٣ مِن شَرِّ ٱلۡوَسۡوَاسِ ٱلۡخَنَّاسِ
٤ ٱلَّذِي يُوَسۡوِسُ فِي صُدُورِ ٱلنَّاسِ ٥ مِنَ ٱلۡجِنَّةِ وَٱلنَّاسِ ٦﴾

Рәхмәтле һәм Рәхимле булган Аллаһның исеме белән!

1. Әйт: "Кешеләрнең Раббысына сыенамын.

2. Кешеләрнең патшасы булган Аллаһка сыенамын

3. Кешеләрнең гыйбадәт кыла торган Илаһәсе булган Аллаһка сыенамын. 4. сәваблы эштән тыеп, гөнаһлы эшкә өндәп вәсвәсә кылучы шайтанның зарарыннан. 5. Ул шайтан кешеләрнең күңеленә явызлыкны саладыр.

6. Ул җеннәрдән дә һәм кешеләрдән дә бардыр.

(1-6) Әлеге сүрәдә мөселманнарга бөтен явызлыкның башында торучы иблистән саклану өчен барлык кешеләрнең Патшасы һәм Аллаһысы булган Аллаһ Тәгаләгә сыенырга боерыла. Иблис кешеләрне вәсвәсәгә сала, аларның күзләренә явызлыкны һәм гөнаһны матурлап күрсәтә һәм кешеләрдә гөнаһ эшләү теләге уята. Шуның белән берррәттән, ул аларга изгелек кылырга комачау итә һәм изгелекне ямьсезләп күрсәтә. Иблис бертуктаусыз кешеләрне вәсвәсәгә сала, әмма Аллаһның колы үзенең Раббысын искә төшереп, бу дошман белән көрәштә Аннан ярдәм сорап дога кылса, ул чигенә һәм юкка чыга. Менә ни өчен иман ияләре бары тик кешеләр һәм башка мәхлукларның Аңарга гына гыйбадәт кылу өчен яратылган Хакименә ярдәм сорап сыенырга тиешләр. Кешеләр, үзләрен барлык нигъмәтләрдән кисәргә, алар арасына кереп үз фиркасына авыштырырга һәм Җәһәннәм әһелләре ясарга теләүче бу дошманнан котылмыйча торып, бәхеткә ирешә алмаслар. Әмма истә тотарга

кирәк: иблис тәсирендә генә түгел, кешеләр тәэсирендә дә коткыга бирелергә мөмкинсең. Гамәлләребезнең башында һәм ахырында Галәмнәрнең Раббысы булган Аллаһ Тәгаләгә барча мактаулар булсын!

Сүрәләрнең аңлатмасы буенча белемнәрне тикшерү өчен сораулар.

“Әл-Фатиха” сүрәсе аңлатмасы буенча белемнәрне тикшерү өчен сораулар

1. “Әл-Фатиха” (Ачучы) сүрәсенең шул исем белән аталуның сәбәбе нинди [2]?

____

____

2. “Әл-Фатиха” сүрәсенең исемнәре арасында түбәндәгеләр бар:

- Коръәннең анасы;

- Җиде аять;

- Өшкерү өчен кулланыла (рукъя);

- Дога;

- Бөтен вариантлар да дөрес.

3. Раббыбызның “Аллаһ” исеме нәрсәне аңлата?

- Иләһләштерелгән һәм табына торган Иләһ;

- Үзенең камил һәм саф иләһи сыйфатлары сәбәпле табынырга лаек булган Бердәнбер Иләһ;

- Бөтен вариантлар да дөрес.

4. Аллаh Тәгаләнең хакимлеге була:

- Гомуми;

- Шәхси;

- Бөтен вариантлар да дөрес.

5. Аллаh Тәгаләгә дога белән мөрәҗәгать иткәндә пәйгамбәрләр ешрак ничек мөрәҗәгать иткәннәр?

- Йә Аллаh;

- Йә Раббым.

6. Гарәп теленең грамматикасы нигезендә, әгәр алмашлык фигыль алдыннан килсә бу:

- Эш-хәрәкәт бары тик телгә алынган затка мөнәсәбәтле рәвештә генә үтәлә дигәнне аңлата;

- Эш-хәрәкәт һичнинди чикләүләрсез барлык затларга мөнәсәбәтле рәвештә үтәлә дигәнне аңлата.

7. “Сиңа гына гыйбәдәт кылабыз һәм Синнән генә ярдәм сорыйбыз”аятендә гыйбадәт кылуның ярдәм сорауга караганда алданрак телгә алынуы нәрсәне аңлата?

- Бу шәхсине гомумигә кертүнең мисалы;

- Аллаh Тәгаләнең хакы, Аның колларының хакына караганда өстенрәк булуын;

- Бөтен вариантлар да дөрес.

8. Гыйбадәт – ул:

- калеб белән дә, тән белән дә кылына торган Аллаh сөйгән һәм хуплаган

барлык сүзләрне һәм гамәлләрне үз эченә алган төшенчә;

- Аллаһка Аның кушканнарын үтәү һәм тыйганнарыннан тыелу ярдәмендә (ә болар Аллаһка мәхәббәт белән һәм Аны олугълау белән бергә үрелеп бара) тулы буйсынучанлык;

- Кайчагында күз уңында беренче билгеләмә, ә кайчагында икенчесе тотыла.

9. "Җәза көне" - ул:

- Кубарылу көне;

- Кешеләргә гамәлләре өчен җәза билгеләнәчәк көн;

- Бөтен вариантлар да дөрес.

10. "Син безне туры юлга бастыр" догасы Ислам динендә мәгънәсе буенча иң тирән, файдалы һәм һәрьяклы догаларның берсе.

- Дөрес;

- Дөрес түгел.

11. Аллаһның: "Син безне туры юлга бастыр" сүзләрендәге "туры юл" сүзе нәрсәне аңлата?

- Пәйгамбәрләр, тәкъва мөэминнәр, газап чигүчеләр һәм изгеләр юлы;

- Бөтен мөэминнәрнең юлы.

12. Түбәндәге сүрәләрнең кайсысы Коръәндәге бүтән бер генә сүрәдә дә, бер генә аятьтә дә булмаган мәгънәләрне үз эченә алган?

- "Әл-Фатиха" сүрәсе;

- "Аятелкөрси";

- "Әл-Ихлас" сүрәсе.

“Аятелкөрси”нең аңлатмасы буенча белемнәрне тикшерү өчен сораулар

1. Көрси телгә алынганга күрә бу аять шулай атала.

- Дөрес;

- Дөрес түгел.

2. Коръән аятьләренең кайсысы иң бөеге?

- Ун вазифа турындагы аять;

- “Аятелкөрси”.

3. Бу аятьтә Аллаһның ничә күркәм исем-сыйфаты бәян кылынган? - Биш;

- Алты;

- Җиде.

4. Аллаһ Тәгалә Үзеннән кире каккан һәм Пәйгамбәребез дә (Аллаһның аңа рәхмәте һәм сәламе булсын) Аннан кире каккан исем-сыйфатларны инкарь иткән вакытта, Аллаһ Тәгаләнең тулыканлы, капма-каршы сыйфатларын танырга һәм Аны шул исем-сыйфатлар белән тасвирларга кирәк. Мәсәлән, Аллаһ Тәгалә Үзеннән “йокы”, “йокымсырау” кебек сыйфатларны кире каккан һәм Үзен әлеге сыйфатларга капма-каршы булган “тере” һәм “кодрәт иясе” сыйфатлары белән тасвирлаган.

- Дөрес;

- Дөрес түгел.

5. Аллаһ Тәгалә Үзе риза булган бәндәләре өчен генә шәфәгать сорап мөрәҗәгать итәргә мөмкинлек бирә, ә Аллаһ:

- Тәүһид әһелләреннән генә риза;

- Пәйгамбәрләр юлыннан баручылардан риза;

- Бөтен вариантлар да дөрес.

6. Аллаһ Тәгалә мәхлукларга өйрәткән дин кануннары һәм галәм законнары:

- Аз санлы;

- Күп санлы.

7. Аллаһның “Иң өстенлекле” дигән исеме нәрсәне аңлата?

- Ул Үзенең асылы белән мәхлуклардан өстен тора;

- Аның сыйфатлары өстенлек белән куәтләнгән;

- Аның өстенлегенә барлык мәхлуклар да буйсына;

- Бөтен вариантлар да дөрес.

8. “Аятелкөрси” кайчан укыла:

- Һәр фарыз намазыннан соң;

- йоклар алдыннан;

- Иртән һәм кичен;

- Бөтен вариантлар да дөрес.

“Әз-Зәлзәлә” (Җир селкенү) сүрәсе аңлатмасы буенча белемнәрне тикшерү өчен сораулар

1. Бу сүрә кайда иңгән?

- Мәккәдә;

- Мәдинәдә.

2. “Әз-Зәлзәлә” сүрәсе үз эченә нәрсәләрне ала?

- Изгелекләр эшләргә өндәүне;

- Гөнаһлардан качарга өндәүне;

- Бөтен вариантлар да дөрес.

3. Аллаһның: “Әгәр җир үзенең селкенүе илә селкендерелсә” дигән сүзләре Аның: “Ул бөтен җирне тигезләр, анда син калкулыклар да, иңкүлекләр дә күрмәссең” дигән сүзләренә тиңме?

- Әйе;

- Юк.

4. Аллаһның: “һәм җир үзенең эчендәге йөкләрне чыгарса” аятендә сүз нәрсә хакында бара?

- Таулар һәм калкулыклар;

- Мәетләр һәм күмелгән байлыклар.

5. Җир галәмнәрдә яшәгән барча мәхлукның яхшы һәм яман эшләре хакында сөйләрме?

- Әйе;

- Юк.

6. Аллаһ Тәгалә әйтте: “Ул көндә кешеләр төрле төркемнәргә бүленеп барырлар” – бу сүзләр нәрсәне аңлата?

- Һәр кеше җыйналу урынына аерым-аерым барачак;

- Кешеләр аерым төркемнәргә бүленәчәк һәм җыйналу урынына төркем-төркем булып барачак.

7. Аллаһның: “Берәү тузан бөртеге хәтле генә яхшылык кылган булса, аның җәзасын күрер. һәм берәү тузан бөртеге хәтле гөнаһ эшләсә, аның җәзасын күрер”, - дигән сүзләре Аның: “Вә кылган эшләренең җәзасы хәзерләнеп куелган”, - дигән сүзләренә тиңме?

- Әйе;

- Юк

“Әл-Гадият” сүрәсе аңлатмасы буенча белемнәрне тикшерү өчен сораулар

1. Бу сүрә кайда иңгән?

- Мәккәдә;

-Мәдинәдә.

2. “Әл-Гадият” сүрәсе үз эченә вазифаларны үтәмәүдән кисәтүне алган.

- Дөрес;

- Дөрес түгел.

3. Әлеге гыйбарәләрнең мәгънәләрен аңлат:

“Сулышлары тыгыла”: ____

“Тояклары белән ут чыгара”: ___________________________________

“Раббысына шөкер итми”: ____

“Әл-Карига” сүрәсе аңлатмасы буенча белемнәрне тикшерү өчен сораулар

1. Бу сүрә кайда иңгән?

- Мәккәдә;

- Мәдинәдә.

2. “Әл-Карига” сүрәсенең мәгънәләре арасыннан нинди кисәтүне аерып карарга мөмкин?

- Кыямәт көненең котычкычлыгы хакында;

- Кеше тормышындагы сынаулар турында.

3. “Әл-Кариға” нәрсәне аңлата?

- Үлгәннән соң кубарылу көне;

- Куркыту.

4. Әлеге гыйбарәләрнең мәгънәләрен аңлат:

“Сибелгән ут күбәләгенә тиң”: ________________________________

“Таралган йон”:____________________________________

5. Әлеге сүрәдә телгә алынган үлчәү – ул:

- Чын үлчәү, туры мәгънәдә килә;

- “Үлчәү” сүзе астында гаделлек күз алдында тотыла.

6. “Рәхәт тормышка ирешәчәк”:

- Бу дөньяда;

- Җәннәт бакчаларында.

7. Аллаһның: “Аның анасы – мәрхәмәтсез булган Һавийә исемле җәһәннәм аңа урын булыр” сүзләре нәрсәне аңлата?

- әни тәрбиясе кеше тормышының аерылгысыз бер өлеше булган кебек, ут газаплары да гөнаһлы кешеләр яшәешенең аерылгысыз бер өлеше булачак;

- Гөнаһ әһелләре Җәһәннәмгә башлары белән түбәнгә атылырлар;

- Бөтен вариантлар да дөрес.

8. **“Ул һавийәнең нәрсә икәнен сиңа нәрсә белдерде?”**, - сүзләре белән Аллаһ Тәгалә нәрсә әйтергә теләде?

- Җәһәннәмнең олугълыгын ассызыклады;

- Җәһәннәм турында сорарга теләде.

9. Җәһәннәм утының исемнәре арасында түбәндәгеләр бар:

- Упкын;

- Тәмуг;

- Җимергеч ут;

- Җәһәннәм уты;

- Бөтен вариантлар да дөрес.

10. Җәһәннәм утының (Аллаһтан аннан сыену сорыйбыз) кызулыгы бу җирнең ут кызуыннан ничә мәртәбәгә катырак?

- Җитмеш мәртәбәгә;

- Туксан мәртәбәгә;

- Туксан тугыз мәртәбәгә.

“Әт-Тәкәсур” сүрәсе аңлатмасы буенча белемнәрне тикшерү өчен сораулар

1. Әлеге сүрә кайда иңгән?

- Мәккәдә;

- Мәдинәдә.

2. Бу сүрә үз эченә нәрсәләрне алган?

- Кешеләрнең халәтләре хакында яңалыкларны;

- Галәмнәрнең Раббысына ихлас гыйбадәт кылудан читкә тайпылып, башка эшләр белән мәшгуль булулары өчен кешеләргә белдерелгән шелтәне.

3. Әлеге сүрәдә һәр нәрсәдә, хәтта изгелекләр эшләүдә һәм Аллаһ белән якынаюга омтылуда да, арттыруга һәвәслекне тыю бар.

- Дөрес;

- Дөрес түгел.

4. Ни өчен Аллаһ Тәгалә: “Каберләрегездә мәңгегә калганчыга кадәр”, - дип түгел, ә “Хәттә үлеп кабергә кергәнегезгә хәтле”, - диде?

- Чөнки “Барзах” – ул Мәңгелек тормыш алдыннан килүче вакытлыча тору урыны;

- Чөнки мәетләр бу дөньядагы үз йортларыннан аларның милке булмаган зиратларга күченделәр.

“Әл-гаср” сүрәсе аңлатмасы буенча белемнәрне тикшерү өчен сораулар

1. Бу сүрә кайда иңгән?

- Мәккәдә;

- Мәдинәдә.

2. “Әл-гаср” сүрәсендә дүрт мәсьәләгә: гыйлем, гамәл, чакыру һәм сабырлыкка дәлил бар.

- Дөрес;

- Дөрес түгел.

3. Аллаһ тарафыннан ант итүгә бәйләнмәгән әлеге фикерләрнең кайсысы дөрес?

- Аллаһ Үзенең мәхлуклары арасыннан кайсысы белән тели, шунысы белән ант итә ала;

- Аллаһның колларына Аллаһтан тыш һичкем һәм һичнәрсә белән дә ант итәргә ярамый;

- Аллаһның коллары Аллаһтан тыш теләсә-кем белән ант итә алалар;

- Беренче һәм икенче фикер генә дөрес.

4. Сабырлык бүленә:

- Ике төргә;

- Өч төргә;

- Дүрт төргә.

5. Әлеге сүрәдә дүрт күрсәтмә бар. Шуларның беренче икесен үтәп, кеше үзен тәрбияли, ә соңгы икесен үтәп, ул башкаларны тәрбияли.

- Дөрес;

- Дөрес түгел.

“Әл-Һумәзә” (Сүз йөртүче) сүрәсе аңлатмасы буенча белемнәрне тикшерү өчен сораулар

1. Бу сүрә кайда иңгән?

- Мәккәдә;

- Мәдинәдә.

2. Хурлаучы, яманлаучы (“һүмәзә”) – ул кешеләрне үз эшләре белән мыскыллаучы яки алардан көлүче, аларга бармак белән төртеп күрсәтүче, башкаларны әшәке сүзләр белән хурлаучы.

- Дөрес;
- Дөрес түгел.

3. Аллаһ Үзенең колларының гомерләрен озынайтуга алар кылган изгелекләр сәбәп буламы?

- Әйе;
- Юк.

4. Җәһәннәм утының ягулыгы булып торалар:

- Кешеләр;

- Ташлар;

- Бөтен вариантлар да дөрес.

5. Аллаһ Тәгаләнең "Ул ут йөрәккә төшәр", - дигән сүзләре, ялкын кешеләрнең тәне аша үтеп кереп, йөрәкләрен көйдерәчәк, дигәнне аңлата.

- Дөрес;
- Дөрес түгел.

"Әл-Фил" сүрәсе аңлатмасы буенча белемнәрне тикшерү өчен *сораулар*

1. Бу сүрә кайда иңгән?

- Мәккәдә;

- Мәдинәдә.

2. Әлеге сүрәдән алырга мөмкин булган гыйбрәтле дәресләрнең берсе шул – зур гәүдәле хайван Аллаһ йортларының берсенә карата чикләрне бозарга курка, бу очракта кешеләр дә беренче чиратта шуннан куркырга тиешләр.

- Дөрес;

- Дөрес түгел.

3. Аллаһның илчесе (Аллаһның аңа рәхмәте һәм сәламе булсын) кайсы елда туды?

- Фил вакыйгасы елында;

- Кайгы елында;

- Көл елында.

4. Бу вакыйга исламның килүен алдан хәбәр итте һәм Мөхәммәднең

(Аллаһның аңа рәхмәте һәм сәламе булсын) пәйгамбәрлек миссиясенең хак булуы хакында белдерде.

- Дөрес;
- Дөрес түгел.

“Корәеш” сүрәсе аңлатмасы буенча белемнәрне тикшерү өчен сораулар

1. Бу сүрә кайда иңгән?

- Мәккәдә;
- Мәдинәдә.

2. Бу сүрә кайсы сүрә белән бәйләнгән?

- “Әл-Фил” (Фил);

- “Әл-Кафирун” (Кәферләр);

- “Ән-Нәс” (Кешеләр).

3. Корәеш кабиләсе кышын Шәмгә, ә җәен Йәмәнгә барып табышлы һәм файдалы сәүдә эшен оештыралар.

- Дөрес;

- Дөрес түгел.

4. Аллаһ Тәгалә Кәгъбәне һәм Харам мәчетен, шулай ук мәккәлеләрне гарәпләр алдында шулкадәр олылады, югары күтәрде ки, гарәпләр аларга хөрмәт белән карый башладылар һәм һөҗүм итәргә кыймадылар:

- Мәккә шәһәрендә;

- Мәккә шәһәрендә дә, шулай ук башка җирдә дә.

5. Аллаһ – һәр нәрсәне халык кылучы, әмма Кәгъбә башка халык кылынучылар арасында үзенең өстенлеге һәм олугълыгы сәбәпле, аерым

урында тора.

- Дөрес;

- Дөрес түгел.

6. “Әлеге йортның Раббысына гыйбадәт кылсыннар” – әлеге аятьтә, ихтирамга лаек икәнен күрсәтү максатыннан, мәхлук Раббысына бәйле рәвештә килә.

- Дөрес;

- Дөрес түгел.

“Әл-Мәгун” сүрәсе аңлатмасы буенча белемнәрне тикшерү өчен сораулар

1. Бу сүрә кайда иңгән?

- Мәккәдә;
- Мәдинәдә.

2. Аллаһның “Әйә син хисаб вә җәза көнен, кыямәтне ялганга тоткан кешене күрдеңме?” сүзләрендәге “Җәза көне” “Үлгәннән соң кубарылу” дигәнне аңлата.

- Дөрес;
- Дөрес түгел.

3. Ятим– ул:

- Әтисез калган бала;
- Әнисез калган бала.

4. Ул ятим булып атала:

- Җенси җитлеккәнче;

- Хәтта женси җитлеккәч тә.

5. Намазга карата игътибарсызлык – нәкъ менә шул шелтәләүгә лаек, ә хаталарга килгәндә, аны һәр кеше ясарга мөмкин.

- Дөрес;
- Дөрес түгел.

6. Рия, изгелекне күрсәтеп эшләү:

- Рөхсәт ителә;
- Шелтәләнә;
- Тыела;
- Ул кече ширек;
- Ул зур ширек.

7. Әлеге сүрәдә хуплана торган изгелекләр эшләргә теләк уяту бар.

- Дөрес;

- Дөрес түгел.

“Әл-Кәүсәр” сүрәсе аңлатмасы буенча белемнәрне тикшерү өчен сораулар

1. Бу сүрә кайда иңгән?

- Мәккәдә;

- Мәдинәдә.

2. Әл-Кәүсәр - ул:

- Елга;

- Нигъмәтләрнең муллыгы;

3. Аллаһ Тәгалә намазны һәм корбан чалуны аерып алып күрсәтте, чөнки

нәкъ менә бу ике гыйбадәт иң яхшы һәм иң мөһим гыйбадәтләр һәм Аллаһка якынаю чаралары булып тора.

- Дөрес;

- Дөрес түгел.

4. Аллаһның: "Тәхкыйк, сине әбетәр дип кимсетүче дошманың үзе әбетәрдер – нәселе бетүчедер" дигән сүзләре пәйгамбәребезне (Аллаһның аңа рәхмәте вә сәламе булсын) яраткан кеше хакында якты истәлекләр сакланыр дигәнне аңлата.

- Дөрес;

- Дөрес түгел.

5. Бу сүрәдә Аллаһ илчесе (Аллаһның аңа рәхмәте һәм сәламе булсын) артыннан иярүчеләрнең күплегенә ишарә бар.

- Дөрес;
- Дөрес түгел.

"Әл-Кәфирун" сүрәсе аңлатмасы буенча белемнәрне тикшерү өчен сораулар

1. Бу сүрә кайда иңгән?

- Мәккәдә;
- Мәдинәдә.

2. "Әл-Кәфирун" сүрәсен беренче рәкәгатьтә "Фатиха" сүрәсеннән соң уку яхшырак:

- Иртәнге намаз алдыннан укылучы мөстәхәб (хәерле, саваплы) намазда;
- Ахшам намазыннан соң укылучы мөстәхәб (хәерле, саваплы) намазда;
- Кәгъбә тирәли тәваф кылганнан соң укыла торган намазда;

- Витр намазында;
- Бөтен вариантлар да дөрес.

3. Ширек катышкан гыйбадәт:

- Тулыканлы гыйбадәт түгел;

- Гыйбадәт дип аталмый.

4. Аллаһ "Әйт" дигән сүз белән кемгә мөрәҗәгать итә?

- Аллаһның илчесенә (Аллаһның аңа рәхмәте һәм сәламе булсын);

- Аллаһның илчесенә (Аллаһның аңа рәхмәте һәм сәламе булсын), шулай ук мөрәҗәгать итәргә мөмкин булган бар кешегә .

5. Кәферләр – алар:

- Аллаһның илчесенең (Аллаһның аңа рәхмәте һәм сәламе булсын) чакыруы ирешеп тә, аңа иман китермәгән кешеләр;

- Аллаһның илчесенә (Аллаһның аңа рәхмәте һәм сәламе булсын) иман китермәгән Мәккә халкы.

6. Бу сүрәдә йөрәктә, телдә һәм тән әгъзаларында чагылыш тапкан ширеккә һәм кәферләргә катнашмаганлык бар.

- Дөрес;

- Дөрес түгел.

"Ән-Нәср" сүрәсе аңлатмасы буенча белемнәрне тикшерү өчен сораулар

1. Бу сүрә кайда иңгән?

- Мәккәдә;

- Мәдинәдә.

***2.* Әлеге сүрәдә шатлыклы хәбәр, фәрман һәм игътибарны җәлеп итү бар.**

- Дөрес;

- Дөрес түгел.

***3.* Бу дингә һәм бу өммәткә Аллаһның рәхим-шәфкате шулкадәр зур ки, безгә аны хәтта күз алдына китерү дә кыен.**

- Дөрес;

- Дөрес түгел.

***4.* Бу сүрәдә Аллаһның илчесенең (Аллаһның аңа рәхмәте һәм сәламе булсын) бу дөньядагы тормышы ахырына якынлашуы хакында хәбәр бар.**

- Дөрес;

- Дөрес түгел.

“Әл-Мәсәд сүрәсе аңлатмасы буенча белемнәрне тикшерү өчен сораулар

***1.* Бу сүрә кайда иңгән?**

- Мәккәдә;

- Мәдинәдә.

***2.* Әбу Ләхәб - ул:**

- Пәйгамбәребезнең (Аллаһның аңа рәхмәте һәм сәламе булсын) этисе ягыннан абыйсы;

- Пәйгамбәребез (Аллаһның аңа рәхмәте һәм сәламе булсын) белән аны бернинди туганлык җепләре дә бәйләми.

***3.* Кыямәт көненәчә рисвай кылынды:**

- Әбу Ләхәб;

- Пәйгамбәребез (Аллаһның аңа рәхмәте һәм сәламе булсын) белән дошманлашкан һәркем.

4. Бу сүрәдә Аллаһ Тәгалә Әбу Ләхәбнең һәм аның хатынының беркайчан да исламны кабул итмәячәкләре хакында алдан әйтте.

- Дөрес;

- Дөрес түгел.

“Әл-Ихлас” сүрәсе аңлатмасы буенча белемнәрне тикшерү өчен сораулар

1. Бу сүрә кайда иңгән?

- Мәккәдә;

- Мәдинәдә.

2. “Әл-Ихлас” сүрәсе шулай дип аталган, чөнки:

- Ул башка нәрсәләргә түгел, ә тулаем Аллаһны тасвирлауга багышланган;

- Аны укыган кеше ширектән чистара;

- Бөтен вариантлар да дөрес.

3. Әлеге сүрәне укыган өчен билгеләнгән әҗер:

- Ярты Коръәнне укыганга тиң;

- Чирек Коръәнне укыганга тиң;

- Коръәннең өчтән бер өлешен укыганга тиң.

4. “Әл-Ихлас” сүрәсен икенче рәкәгатьтә “Фатиха” сүрәсеннән соң уку яхшырак:

- Иртәнге намаз алдыннан укылучы мөстәхәб (хәерле, савaплы) намазда;

- Ахшам намазыннан соң укылучы мөстәхәб (хәерле, савaплы) намазда;

- Кәгъбә тирәли тәваф кылганнан соң укыла торган намазда;

- Витр намазында;

-Фарыз намазларыннан соң;

- Бөтен вариантлар да дөрес.

5. “Әл-Кәфирун” һәм “Әл-Ихлас” сүрәләре көндез һәм төнлә укыла, чөнки аларда тәүхиднең өч төре дә бар.

- Дөрес;

- Дөрес түгел.

6. “Әл-Ихлас” сүрәсендә:

- Аллаһны иләһлетә (табыну хокукында) берләү;

- Аллаһны Раббылыкта, шулай ук иләһи исемнәрендә һәм сыйфатларында берләү чагылыш тапкан.

7. Аллаһның “Әйт” дигән сүзләре түбәндәге мәгънәдә килә:

- Телең белән әйт;

- Телең белән әйт, йөрәгең белән инан, һәм шуңа муафыйк рәвештә гамәл кыл.

8. Аллаһның “Ул - Аллаһ һич, тиңдәше вә охшашы булмаган ялгыз бер генә Аллаһудыр” дигән сүзләре Аллаһны раббылыкта, иләһлектә, шулай ук исем һәм сыйфатларында берләү ул.

- Дөрес;

- Дөрес түгел.

9. Аллаһның “Һичнәрсәгә, һичбер мәхлукка ихтыяҗы юк” дигән сыйфаты түбәндәге мәгънәгә ия:

- Мохтаҗ вакытта Аңарга юнәлә һәм мөрәҗәгать итә торган Зат;
- Бер мәхлукка да ихтыяҗы булмаган, ә күкләрдә вә җирдә яшәүчеләр Аңарга югары дәрәҗәдә мохтаҗ булган Зат;
- Иләһлеге, исем һәм сыйфатлары камил булган кебек, Раббылыгы да камил һәм тулыканлы булган Зат;
- Бөтен вариантлар да дөрес.

10. Аллаһ Тәгаләнең әти-әнисе яки баласы бар дип әйтү зур ширек була.

- Дөрес;

- Дөрес түгел.

“Әл-Фәләкъ” сүрәсе аңлатмасы буенча белемнәрне тикшерү өчен сораулар

1. Бу сүрә кайда иңгән?

- Мәккәдә;

- Мәдинәдә.

2. “Әл-Фәләкъ” сүрәсен уку яхшырак:

- Йоклар алдыннан;

- Фарыз намазларыннан соң;

- Бөтен вариантлар да дөрес.

3. Әлеге гыйбарәләрнең мәгънәләрен аңлат:

“Яклавына сыенам”:____

«Фәләка» (Яру): ____

«Төеннәргә өрүче»:____

4. Әлеге сүрә үз эченә түбәнедәгеләрне ала:

- Мөселман кешесе явызлыктан Аның саклавы астына сыенырга тиеш;

- Сихерчелекнең бар икәнлегенә дәлил;

- Бөтен вариантлар да дөрес.

“Ән-Нәс” сүрәсе аңлатмасы буенча белемнәрне тикшерү өчен сораулар

1. Бу сүрә кайда иңгән?

- Мәккәдә;

- Мәдинәдә.

2. “Ән-Нәс” сүрәсен укырга яхшырак:

- Йоклар алдыннан;

- Фарыз намазларыннан соң;

- Бөтен вариантлар да дөрес.

3. “Ән-Нәс” сүрәсендәге “...юкка чыга торган вәсвәсә кылучы” дигән гыйбарә нәрсәне аңлата?

المحتويات
Эчтәлек

سورة الفاتحة“Фатиха” сүрәсе аңлатмасы(сүрә Мәккәдә иңгән)....2
آية الكرسي“Аятелкөрси”нең аңлатмасы....7
سورة الزلزلة“Әз-Зәлзәлә”сүрәсенең (Җир селкенү. Мәдинәдә иңгән) аңлатмасы....10
سورة العاديات“Әл-Гадият” (чабып баручылар. Мәккәдә иңгән) сүрәсе аңлатмасы....12
سورة القارعة“Әл-Карига” (Дәһшәтле кыямәт көне. Мәккәдә иңгән) сүрәсе аңлатмасы....15
سورة التكاثر“Әт-Тәкәсур” (Арттыру. Мәккәдә иңгән) сүрәсенең аңлатмасы....17
سورة العصر “Әл-гаср” (Гасыр, заман, вакыт. Мәккәдә иңгән) сүрәсенең аңлатмасы....19
سورة الهمزة “Әл-һумәзә” (Сүз йөртүче. Мәккәдә иңгән) сүрәсенең аңлатмасы....21
سورة الفيل“Әл-Фил” (Фил. Мәккәдә иңгән) сүрәсенең аңлатмасы....23
سورة قريش “Корәеш” (Корәеш кабиләсе. Мәккәдә иңгән) сүрәсенең аңлатмасы....25
سورة الماعون“Әл-Мәгун” (Сәдака Мәккәдә иңгән) сүрәсе аңлатмасы....27
سورة الكوثر“Әл-Кәүсәр” (Муллык. Мәккәдә иңгән) сүрәсе аңлатмасы....29
سورة الكافرون“Әл-Кәфирун” (Кәферләр. Мәккәдә иңгән) сүрәсе аңлатмасы....31
سورة النصر“Ән-Нәср” (Ярдәм. Мәдинәдә иңгән) сүрәсе аңлатмасы....32
سورة المسد“Әл-Мәсәд (Бау. Мәккәдә иңгән) сүрәсе аңлатмасы....34
سورة الإخلاص“Әл-Ихлас” (Мәккәдә иңгән) сүрәсе аңлатмасы....36
سورة الفلق“Әл-Фәләкъ” (Таң. Мәккәдә иңгән) сүрәсе аңлатмасы....37
سورة الناس“Ән-Нәс” (Кешеләр. Мәдинәдә иңгән) сүрәсе аңлатмасы....39
Сүрәләрнең аңлатмасы буенча белемнәрне тикшерү өчен сораулар....41
المحتوياتЭчтәлек....63

للمراسلة حول تصحيح الأخطاء المطبعية

Sunnah.College1@gmail.com